

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: **«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА (на матеріалах ПМП «Принцип»)».**

Виконала: студентка

магістратури за спеціальністю

072 Фінанси, банківська справа

та страхування

Грицькова А.П

Керівник: доктор економічних наук,

професор Синчак В.П.

Рецензент: кандидат економічних наук,

Бучковська Я.Г.

Хмельницький

2021

АНОТАЦІЯ

Грицькова А.П. «Управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства (на матеріалах приватного малого підприємства «Принцип»)». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2021.

Магістерська робота присвячена поглибленню теоретико-практичних засад та розробці рекомендацій щодо управління фінансовими ресурсами торговельних підприємств. З цією метою розглянуто теоретичні аспекти та функціональні складові управління фінансовими ресурсами на торговельних підприємствах, проаналізовано сучасний стан управління фінансовими ресурсами та розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення процесу управління фінансами на ПМП «Принцип».

Досліджено сутність поняття «фінансові ресурси», основні етапи процесу управління фінансовими ресурсами та систему управління фінансовими ресурсами на торговельних підприємствах. Проаналізовано інформаційно-методичне забезпечення управління фінансовими ресурсами. Визначено особливості управління фінансовими ресурсами в системі фінансового менеджменту торговельного підприємства. Здійснено аналіз та оцінку ефективності управління фінансами на ПМП «Принцип».

Визначено оптимальну модель управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства шляхи вдосконалення управління фінансами на ПМП «Принцип».

Ключові слова: фінанси, фінансові ресурси, торговельне підприємство, процес управління фінансовими ресурсами, ефективність управління фінансовими ресурсами, шляхи підвищення ефективності управління фінансами.

ANNOTATION

Gritskova A.P. "Management of financial resources of a commercial enterprise (on the materials of a private small enterprise" Princip ")". - Qualifying scientific hearing on the rights of the manuscript.

Master's thesis on obtaining the educational degree of registration in the specialty 072 - Finance, Banking and Insurance. - Khmelnytsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytsky, 2021.

The master's thesis is devoted to the deepening of theoretical and practical principles and developers of recommendations for the management of financial resources of commercial enterprises. To this end, the theoretical aspects and functional components of financial resources management in commercial enterprises are considered, the current state of financial resources management is analyzed and practical recommendations for improving the financial management process at PSE "Princip" are developed.

The essence of the concept of "financial resources", the main stages of the process of financial resources management and the system of financial resources management in commercial enterprises are studied. The information and methodical support of financial resources management is analyzed. Peculiarities of financial resources management in the system of financial management of a trade enterprise are determined. An analysis and evaluation of the effectiveness of financial management at the PSE "Princip".

The optimal model of financial resources management of a trading company and ways to improve financial management at PSE "Princip" are determined.

Keywords: finance, financial resources, trading company, the process of managing financial resources, the effectiveness of financial resources management, ways to improve the efficiency of financial management.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1. Сутність і значимість управління фінансовими ресурсами підприємства.....	8
1.2. Інформаційно-методичне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства.....	15
РОЗДІЛ 2. СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	21
2.1. Особливості управління фінансовими ресурсами в системі фінансового менеджменту торговельного підприємства.....	21
2.2. Аналіз та оцінка управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства.....	31
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	39
3.1. Вибір оптимальної моделі управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства	39
3.2. Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства	44
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Управління сучасним торгівельним підприємством в умовах нестабільності та хронічних кризових явищ в розвитку національної економіки, посилення конкуренції на ресурсному та споживчому ринках, вимагає підвищеної уваги до формування інтегрованої системи економічного управління фінансовими ресурсами, які є базовим джерелом економічного та інноваційного потенціалу підприємств торгівлі, визначають ефективність їх діяльності в ринковому середовищі, фінансову стійкість, стабільність та конкурентоздатність, забезпечують безперервність торгівельно-господарських процесів, соціально-економічного розвитку та зростання ринкової вартості.

Тому особливої значущості та актуальності набуває дослідження та наукове обґрунтування теоретико-методичних засад управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі, що є ключовим чинником їх успішного функціонування та розвитку.

Проблемам управління фінансами торгівельних підприємницьких структур присвячені роботи багатьох західних фахівців, насамперед, И.А. Бланка [5], Дж.В. Сміта [18], К.Дж. Уокерса [18] та ін.

Поміж сучасних вітчизняних науковців, які досліджують проблеми управління фінансовими ресурсами малих підприємств, необхідно відзначити українських вчених О.П. Близнюка [7], Т.В. Діденко [20], С.О. Домбровську [21], А.М. Подерьогіна [51] та інших.

Однак у роботах названих фахівців недостатньо досліджено процес управління фінансовими ресурсами суб'єктів торгівельного підприємництва, оптимізація складу та структури джерел формування їх фінансових ресурсів; та ефективність використання фінансових ресурсів торгівельних підприємств. Вище викладене обумовило вибір теми магістерської роботи та її актуальність.

Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо фінансових ресурсів торгівельного

підприємства, аналізу їхнього формування та використання, а також пошуку сучасних методів щодо їх покращення.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні **завдання**:

- розглянути економічну сутність та значимість процесу управління фінансовими ресурсами торговельних підприємств;
- визначити інформаційно-методичне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства;
- проаналізувати особливості управління фінансовими ресурсами в системі фінансового менеджменту торговельного підприємства;
- провести аналіз та оцінку управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства ПМП «Принцип»;
- розробити оптимальну модель управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства.

Об'єктом дослідження у магістерській роботі виступають фінансово-економічні відносини, що виникають в процесі управління фінансовими ресурсами торговельних підприємств та фінансові ресурси ПМП «Принцип».

Предметом дослідження у магістерській роботі є теоретико-методичні та практичні засади управління фінансовими ресурсами суб'єктів торговельного підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження були застосовані наступні методи: аналізу та синтезу (для дослідження окремих складових та логічних узагальнень), метод горизонтального та вертикального аналізу (при здійсненні аналізу активів та пасивів на ПМП «Принцип»). Теоретико-методологічну базу дослідження становлять також загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. При дослідженні економічної сутності фінансових ресурсів використаний метод наукової абстракції й історизму. Індукція і дедукція, аналіз і синтез застосовувались в процесі дослідження фінансових ресурсів як об'єкта фінансового менеджменту.

При обґрунтуванні рекомендацій з удосконалювання системи управління фінансовими ресурсами суб'єктів торгівельного підприємництва були застосовані методи системності, комплексності, логічного моделювання.

Практична значущість полягає в тому, що запропоновані висновки та рекомендації щодо вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами підприємства можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Апробація результатів досліджень. Основні положення та наукові результати магістерської роботи обговорювалися і отримали позитивні відгуки на: V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Цифрова трансформація фінансового сектора економіки» (м.Одеса, 9-10 квітня 2020 року) та на II Міжнародній науково-практичній конференції «ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH» м.Буенос-Айрес, 11-13 січня 2021 року).

Структура роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Вона складається зі вступу, 3 розділів, 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 69 найменувань та 6 додатків. Згальний обсяг роботи 74 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність і значимість управління фінансовими ресурсами підприємства

Фінансові ресурси є найважливішим чинником економічного зростання та розвитку підприємства. А наявність недостатньо ефективної системи управління даними ресурсами і є однією з причин кризової ситуації багатьох українських підприємств. Це зумовлює актуальність дослідження сутності механізму управління фінансовими ресурсами і структуризації складових цього поняття.

Реалізація даного завдання полягає в належній організації ефективного управління його фінансовими ресурсами. У практичному посібнику, розробленому колективом західних і російських авторів (Дж.В.Сміт, Є.В.Кузнецова, С.К.Курочкін, К.Дж.Уоктерс) [18, с.384], розглянуті причини, що обумовлюють необхідність і методи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. До них, зокрема, відносяться:

- побудова грошового бюджету підприємства;
- підвищення якості прогнозів надходженні і витрати коштів;
- синхронізація надходжень і витрат коштів;
- використання різниці в залишках, і системи овердрафта.

Механізм управління фінансовими ресурсами торгівельних підприємств в умовах трансформаційних змін в економіці України лише починає формуватись. Тому визначення його сутності та завдань дуже актуальні на сучасному етапі.

Основним моментом у процесі наукового дослідження фінансових ресурсів підприємств, як економічної категорії, є визначення поняття «фінансові ресурси підприємства». Фінансові ресурси підприємств за своєю

сутністю – це складна економічна категорія, тому погляди українських вчених, які досліджували їх економічну сутність, досить різняться між собою. Задля того, щоб відобразити всі сторони поняття наведемо визначення різних вчених, які розглянемо в додатку А.

Отже, синтезувавши всі зазначені визначення, можна представити загальне бачення цього поняття. Фінансові ресурси підприємств – це частина грошових коштів підприємства, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу, які акумулюються за рахунок власних, позичених та залучених коштів та перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення, а також з метою одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності.

Процес управління слід розглядати як процес, пов'язаний з досягненням певних завдань, який за своєю природою є серією безперервних взаємопов'язаних дій - управлінських функцій, кожна з яких також є процесом і важливим елементом для досягнення підприємством економічного ефекту. До прикладу, Анрі Файоль, якому належать першочергові розробки сучасного менеджменту, вважав, що існування будь-якої системи є неможливим без процесу управління[1. с,123].

Проте необхідно відзначити, що вчені по-різному трактують сутність самого терміну «процес управління». Так, Л.І. Лопатніков дає таке визначення цього поняття: «Процес управління — це сукупність дій суб'єкта управління, що здійснює управління економічною системою і відповідною поведінкою об'єкта управління» [41, с.437]. Н.А. Карданська зазначає: «Під процесом управління будемо розуміти цілеспрямований вплив суб'єкта управління (керуючої підсистеми) на об'єкт управління (керовану підсистему), що забезпечує зберігання, функціонування і розвиток системи» [29, с.262]. М.О. Кизим вважає, що сутність терміну «управління» можна трактувати таким чином: «Управління - це сукупність послідовних дій керуючої підсистеми,

спрямованих на керовану підсистему для досягнення цілей підприємства» [30, с. 9].

Управління фінансовими ресурсами торгівельних підприємств розуміють як:

- один із важливих факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах;
- діяльність, спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та збалансованості;
- систему дій управлінського персоналу у сфері формування та розподілу грошових коштів фондového та нефондового характеру [19].

Слід відмітити, що основна мета управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства нерозривно пов'язана з головною метою фінансового менеджменту в цілому і реалізується з нею в єдиному комплексі. Багато авторів дотримуються точки зору, що основною метою фінансового менеджменту є максимізація прибутку. Реалізація цієї мети забезпечується шляхом досягнення рівності показників граничного доходу і граничних витрат підприємства. Розглядаючи такий підхід необхідно зазначити, що максимізація прибутку не завжди супроводжується економічним зростанням. Значна сума, як за величиною, так і за рівнем прибутку, яку отримало підприємство, може бути повністю використана на поточні потреби. В результаті підприємство втрачає основне джерело формування власних фінансових ресурсів для подальшого розвитку. Крім того, високий рівень прибутку може бути досягнутий за умови високого рівня фінансового ризику, що не завжди влаштовує власників підприємств. Тому в ринкових умовах господарювання показник максимізації величини прибутку можна використовувати як критерій ефективності, наприклад, використання фінансових ресурсів підприємства, але не як результативності фінансового управління [9, с.32].

На основі узагальнення літературних джерел нами запропоновано основні компоненти механізму управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства, які наведено у додатку Б.

Проаналізувавши дані, які наведені в додатку А, можна виділити основні ознаки, які притаманні фінансовим ресурсам, відповідно до яких: формування та використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового та нормативного забезпечення, фінансові ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу, або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку (банківських установах, інвестиційних фондах, компаніях спільного інвестування, тощо). Основними напрямками використання фінансових ресурсів є відтворення підприємств, соціальне забезпечення працівників, та задоволення інших потреб суб'єктів господарювання. [36, с. 292].

Склад та структура фінансових ресурсів, їхні обсяги залежать від виду та розміру підприємства, роду його діяльності, обсягів виробництва. При цьому обсяг фінансових ресурсів тісно пов'язаний з обсягом виробництва, ефективною роботою підприємства. Чим більший обсяг виробництва і вища ефективність роботи підприємства, тим більше обсяг власних фінансових ресурсів, і навпаки. Наявність у достатньому обсязі фінансових ресурсів, їхнє ефективне використання визначають фінансовий стан підприємства: платоспроможність, фінансову стійкість, ліквідність. У цьому зв'язку найважливішим завданням підприємств є пошук резервів збільшення власних фінансових ресурсів і найефективніше їх використання з метою підвищення ефективності роботи підприємства загалом.

В загальному система управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства складається з 6 етапів, які ми розглянули на рисунку 1.1.

На першому етапі визначають проблему або нереалізовані можливості, що виявляються менеджерами при оцінці реалізації попередніх рішень або при аналізі фінансово-господарської діяльності торгівельного підприємства.

На другому етапі менеджери аналізують можливість виникнення подібних проблем чи ситуацій у минулому та пристосовують здобутий досвід до теперішніх можливостей, які можна використати в процесі управління фінансовими ресурсами підприємства. На цьому етапі взаємопов'язані такі кроки, як аналіз отриманих даних, встановлення критеріїв ефективності та визначення системи альтернативних рішень, оскільки менеджер, спираючись на кожен з них, може повернутися назад та визначити їх взаємодією зі своїм досвідом, знаннями, вміннями.

Рис.1.1 – Етапи процесу управління фінансовими ресурсами

Джерело: [46, с. 25]

На наступному етапі розглядають декілька різних варіантів, для того, щоб вибрати оптимальний, що дозволить отримати максимальний ефект.

На четвертому етапі прийняття з альтернативних рішень менеджер має проаналізувати можливі наслідки та ефекти кожного з альтернативних варіантів та обрати такий, що найбільше відповідає цілям і завданням підприємства в цілому.

П'ятий етап полягає в реалізації прийнятого рішення. Найкращим механізмом реалізації прийнятого рішення є ретельне планування дій, навчання персоналу, формування позитивного ставлення до змін у масштабі торгівельного підприємства, розробка інструкцій та механізмів утілення розробленого рішення в життя й забезпечення безперервного та впорядкованого руху інформації між суб'єктами виконання рішення.

Заключним етапом є оцінка результатів реалізації рішення є безперервним процесом, що передбачає проведення опитування працівників, організацію перевірок дотримання графіків упровадження, визначення економії, контроль за виконанням поставлених завдань, проведення зборів, оцінку задоволення покупців, постачальників, фінансових закладів, потенційних інвесторів[46, с. 23–27].

Підсумовуючи вищевикладене, можна схематично відобразити систему управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства таким чином (рис. 1.2).

В системі управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства, як у будь-якій системі, виділяють керуючу підсистему (суб'єкт управління) та керовану підсистему (об'єкт управління). Суб'єкт системи управління завжди відіграє активну роль по відношенню до об'єкту. За допомогою сукупності виконуваних ним функцій суб'єкт змушує процеси, що відбуваються в об'єкті розвиватися у відповідності із заданою програмою. Водночас суб'єкт є похідним від об'єкту управління, адже його зміст і функції визначаються останнім [50, с. 237].

В системі управління фінансовими ресурсами підприємства важливими складовими є вхід, вихід і зв'язок між ними. Вхід – те, що змінюється в ході процесу управління (величина та структура фінансових ресурсів, що були сформовані з метою їх використання в процесі діяльності підприємства). Вихід - результат чи кінцевий стан процесу управління [50, с. 238].

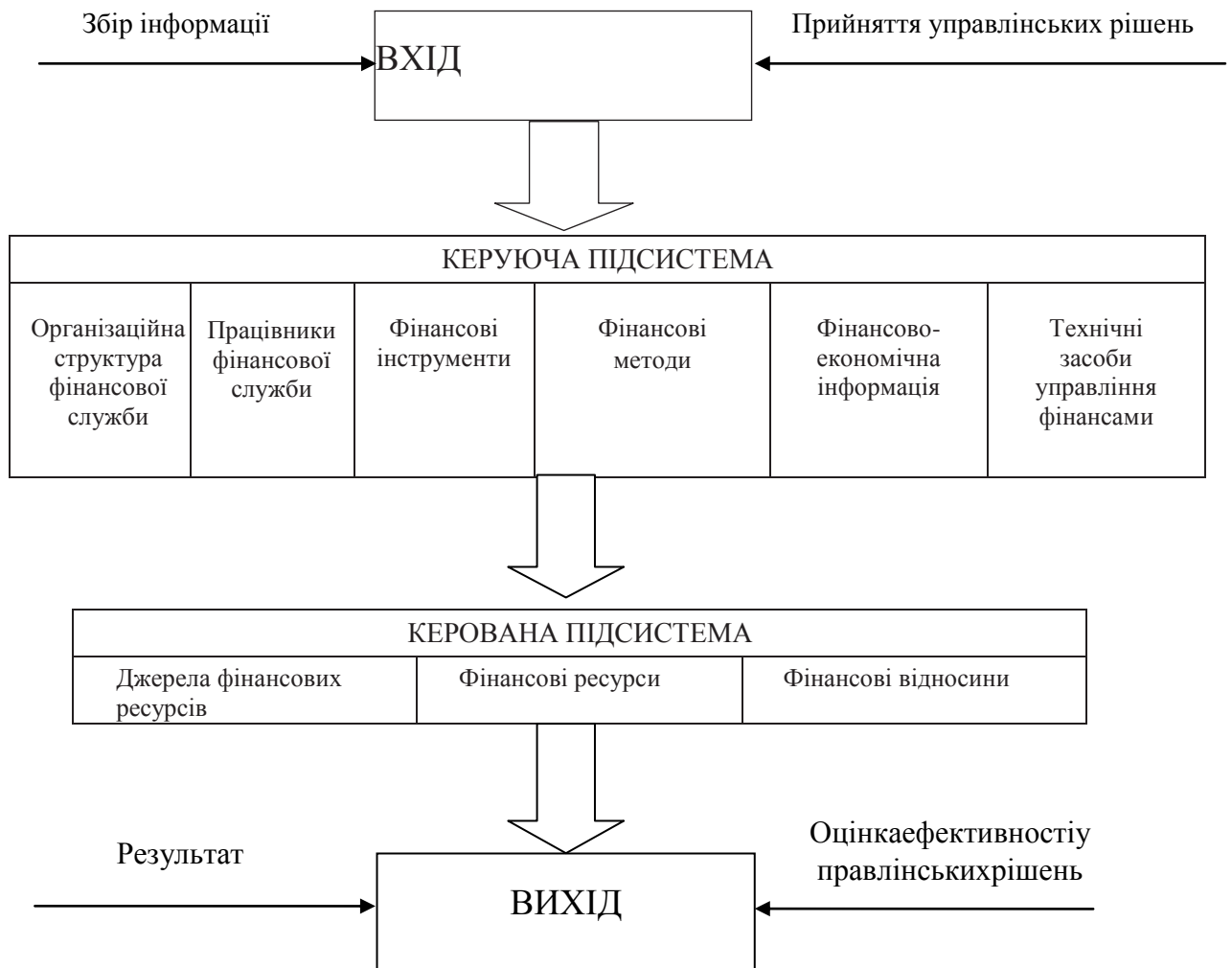

Рис.1.2 – Система управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства

*Примітка. Побудовано автором.

Отже, в науковій літературі відсутня єдина думка щодо трактування поняття «фінансові ресурси», але обґрунтовані наукові підходи до різних точок зору дозволили зробити наступні узагальнення: під фінансовим ресурсами

підприємств слід розуміти кошти, які належать підприємству або перебувають у його розпорядженні з метою забезпечення процесу простого чи розширеного відтворення або для задоволення соціальних потреб колективу.

Фінансові ресурси в значному ступені визначають здатність підприємства ефективно функціонувати. Найважливішим є те, щоб фінансових ресурсів було завжди достатньо для реалізації цілей і завдань підприємницької діяльності і, щоб використовувались вони якнайефективніше. Тільки цьому випадку їх роль у бізнесі, в малому в тому числі, буде повністю реалізована.

1.2. Інформаційно-методичне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства

В наш час інформація являється невід'ємною частиною ринкового механізму господарювання, так, як на макрорівні інформація формує основу, що забезпечує функціонування ринкової інфраструктури, а на мікрорівні вона створює необхідні умови для ефективної роботи окремого господарюючого суб'єкта. Ефективність управління фінансовою діяльністю торговельного підприємства значною мірою залежить від якості його інформаційного забезпечення. Вичерпна, достовірна, своєчасна і зрозуміла інформація є запорукою прийняття оптимальних фінансових рішень, спрямованих на зменшення витрат фінансових ресурсів, зростання прибутку і ринкової вартості підприємства.

В. Ковальов стверджує, що інформація – це відомості, які зменшують невизначеність в тій галузі, до якої вони належать. А.С. Соснін і Л.В. Мельниченко вважають, що «інформація – це відомості, одержані з різних джерел, які необхідно знайти чи одержати, вивчити чи дослідити, відкинути чи прийняти, перевірити і за необхідністю перевірити ще раз, перетворити на ресурс, прийняти рішення по його використанню і прорахувати (спрогнозувати) її загальну вигоду (економічну, соціальну, технологічну, політичну тощо)». Ф.І. Хміль зазначає, що досі немає загальновизначеного поняття інформації

і пропонує наступне визначення: «Тепер у загальному розумінні інформація – це документальні або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. При цьому інформація відображає стан та зміни стану певної системи»[32,67].

Інформаційне забезпечення процесу управління фінансами – це сукупність інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних та придатних для реалізації аналітичних процедур, які забезпечують фінансову сторону діяльності підприємства. Його основу становить інформаційна база, до складу якої входять 5 блоків (рис. 1.3).

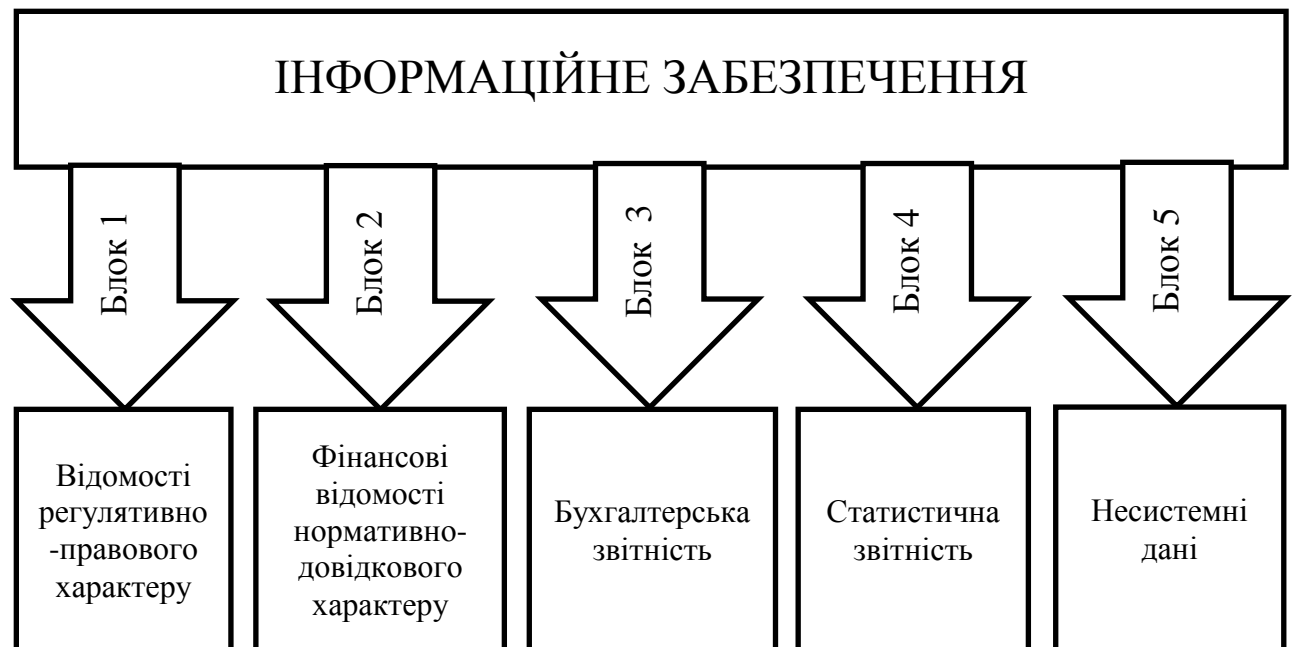

Рис. 1.3 – Інформаційне забезпечення процесу управління фінансами

Джерело: [67, с. 103]

До першого блоку належать закони, постанови та інші нормативні акти, положення і документи, які, насамперед, визначають правову основу фінансових інститутів, ринку цінних паперів. Всі ці документи мають обов'язковий для виконання характер.

Другий блок включає нормативні документи державних органів, міжнародних організацій та інших фінансових інститутів, які містять вимоги,

рекомендації та кількісні нормативи в сфері фінансів до учасників ринку. У цьому блоці не всі документи є обов'язковими для виконання.

Третій блок - це бухгалтерська звітність, що в умовах ринку є найбільш інформативним та надійним джерелом, яке характеризує майновий та фінансовий стан підприємства. Склад та структура звітності, час від часу, змінюється.

Четвертий блок є виключно важливою для становлення та розвитку ринкових відносин. Цей розділ інформаційного забезпечення ще не набув належного розвитку в Україні, але, як свідчить досвід західних країн, саме він є найбільш вагомим для прийняття фінансових рішень. Зокрема, інформація цього блоку дуже важлива для юридичних і фізичних осіб, які безпосередньо зайняті операціями на ринку цінних паперів.

Останній, п'ятий блок включає в себе відомості, які або не мають безпосереднього відношення до інформації фінансового характеру, або виникають поза будь-якою інформаційною системою (офіційна статистика загальноекономічної спрямованості, дані аудиторських компаній, дані, надруковані в різних засобах масової інформації, неофіційні дані тощо) [34, с. 57-60].

Потреба в інформації для управління фінансовими ресурсами підприємств постійна, оскільки ефективне управління неможливе без належного інформаційного забезпечення. Завдання інформаційного забезпечення в системі управління фінансамиторгівельних підприємств можна сформулювати наступним чином:

1. Задоволення інформаційних потреб органів управління, надання своєчасної, актуальної, стратегічно важливої інформації.
2. Формування, розміщення, наповнення, підтримка, актуалізація і використання інформаційних ресурсів підприємства.
3. Створення баз даних в проблемних областях, формування архіву різних ситуацій і їх рішень.
4. Розвиток і вдосконалення систем обробки, зберігання і передачі інформації, своєчасне впровадження необхідних технічних засобів.

В сфері управління фінансовими ресурсами підприємств постійно виникає необхідність рішення завдань, пов'язаних з формуванням і ефективним використанням їх інформаційних ресурсів. Насьогодні інформація стає

важливим чинником виробництва, що залучає до обігу значну частину матеріальних ресурсів [66, с.288-294].

Необхідність отримання якісного інформаційного забезпечення управління фінансами визначається наступними обставинами:

- недостатність інформації для адаптації до динамічних змін внутрішнього і зовнішнього середовища;
- невпорядкованість аналітичної інформації щодо фінансової спроможності;
- недостатність інформації щодо стану фінансової спроможності та рівня ризику її зниження;
- недосконалість методів її узагальнення для потреб розробки фінансової політики підприємства [58, с.197].

Визначити сукупність параметрів фінансового стану підприємства та результатів його діяльності, дослідити вплив чинників зовнішнього середовища, з метою оцінки майбутніх умов функціонування, дозволяє використання інформації фінансової звітності.

Під аналізом фінансової звітності, як зазначає професор А.М. Стельмащук, розуміють висвітлення взаємозв'язків та взаємозалежності між різними показниками його фінансового-господарської діяльності, що представлені у звітності [57]. Зовнішніми та внутрішніми користувачами визначається мета аналізу звітності, яка передбачає оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства, перспективи його розвитку, формує завдання та основні напрямки аналізу.

Згідно П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» інформація повинна відповідати наступним якісним характеристикам:

- доречність означає, що дана інформація значима і впливає на рішення, прийняте користувачем;
- достовірність інформації визначається її правдивістю, переважанням економічного змісту над юридичною формою, можливістю перевірки і документальною обґрунтованістю, а також нейтральністю даних;
- зрозумілість означає, що користувачі можуть зрозуміти зміст звітності без спеціальної професійної підготовки;
- зіставність вимагає, щоб, по-перше, дані про діяльність підприємства були зіставні з аналогічною інформацією про діяльність інших

підприємств, по-друге, щоб зберігалася послідовність у застосовуваних методах бухгалтерського обліку на даному підприємстві і тим самим забезпечувалася порівнянність даних про діяльність підприємства за декілька звітних періодів.

Компоненти фінансової звітності відображають різні аспекти одних і тих самих господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду та розкриття облікової політики та її змін, що робить можливим ретроспективний та перспективний аналіз діяльності підприємства

Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням таких принципів:

- автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників; тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства;

- безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;

- періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди з метою складання фінансової звітності;

- історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

- нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей;

- повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

- послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності;

- обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

– превалювання сутності над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;

– єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці.

Результативність управління фінансами залежить також від методичного забезпечення, яке охоплює такі основні елементи, які зображені на рисунку 1.4

Рисунок 1.4 - Елементи методичного забезпечення управління фінансовими ресурсами

*Примітка. Побудовано автором.

Отже, ефективне управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства базується на методично-інформаційному забезпеченні, оскільки потреба в інформації є постійною для ефективного управління фінансами. Інформаційне забезпечення функціонування фінансового механізму складається з різного роду економічної, комерційної, фінансової й іншої інформації.

Таким чином, покращення інформаційного і методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств, та їх використання в практичній діяльності забезпечить підвищення якісного рівня управління підприємством, наслідком чого є створення необхідних умов для досягнення мети діяльності суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 2

СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Особливості управління фінансовими ресурсами в системі фінансового менеджменту торгівельного підприємства

Функціонування та динамічний розвиток ринкової економіки в Україні можливий за умови підвищення ефективності процесу управління фінансовими ресурсами в усіх суб'єктах господарювання, як комплексу взаємопов'язаних та багатоаспектних управлінських дій на етапах їх формування, інвестування (розміщення), використання за цільовим призначенням та відтворення на розширеній основі. Фінансові ресурси є одним із найважливіших чинників, які визначають ефективність діяльності будь-якого підприємства в ринковому середовищі, його фінансову стабільність та конкурентоспроможність. Вони відіграють визначальну роль у формуванні ресурсно-господарської бази підприємств, забезпечують безперервність процесів виробництва та реалізації кінцевого продукту на підґрунті розширеного відтворення. При цьому, важливе значення має визначення необхідного кількісного обсягу фінансових ресурсів та формування оптимальної їхньої структури, що характеризує співвідношення між власними та позиковими коштами, яка б не загрожувала фінансовій стійкості торгівельного підприємства, забезпечувала його ліквідність та платоспроможність, сприяла стабільному соціально-економічному розвитку в майбутньому періоді.

Успішне функціонування сучасного торгівельного підприємства залежить від ефективної організації управління його фінансовими ресурсами на усіх етапах їх руху та стадіях трансформації в процесі кругообігу індивідуального капіталу на основі розширеного відтворення, системного удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами, що є запорукою стабільного та динамічного розвитку в сучасних ринкових умовах в Україні.

Фінансовий менеджмент є не лише системою ефективного управління фінансовими ресурсами, а й однією з ключових підсистем загальної системи управління підприємства, в рамках якої вирішуються наступні питання:

- якою має бути величина і оптимальний склад активів, щоб досягти поставленої мети підприємницької діяльності;
- де знайти джерела фінансування і як оптимально сформувати їх цільову структуру;
- як організувати поточне і перспективне управління фінансовою діяльністю торговельного підприємства, щоб забезпечити платоспроможність і фінансову стійкість.

Зміст фінансового менеджменту або управління фінансовими ресурсами, полягає у виробленні управлінських рішень, щодо найефективнішого використання фінансового механізму для досягнення тактичних та стратегічних цілей підприємства, тому управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства скероване на вирішення таких завдань:

- а) формування достатнього обсягу фінансових ресурсів;
- б) оптимізація розподілу сформованих ресурсів;
- в) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства;
- г) забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників; [5, с.234].

У зв'язку з цим були визначені основні особливості фінансового управління торговельними підприємствами:

- потреба у значних обсягах оборотного капіталу, що зумовлює великі обсяги використання залученого капіталу;
- оборотні кошти торгового підприємства формуються за рахунок власних, позикових і залучених джерел фінансування. Особливе значення для успішної й ефективної їхньої діяльності мають обсяги позикових коштів, які являють собою переважно короткострокові кредити банку, що в торгівлі дуже часто можуть перевищувати розміри власних оборотних коштів;
- необхідність створення системи нормативів фінансових показників, адекватної галузевій специфіці; склад фінансових ризиків, основними з яких є ризик неплатоспроможності та втрати фінансової стійкості;

- для торговельних підприємств система інформаційного забезпечення має бути спрямована на управління фінансами;
- для торговельного підприємства, з огляду на специфіку галузі, найважливішими складовими управління фінансами є оптимізація товарних запасів, прискорення оборотності товарних запасів, мінімізація витрат збутової діяльності, максимізація реалізованої торговельної націнки.

Проведемо аналіз наявних фінансових ресурсів на ПМП «Принцип» у 2015-2019 роках відповідно до особливостей його діяльності (табл.2.1).

Таблиця 2.1. Наявність власних фінансових ресурсів на ПМП «Принцип» у 2015-2019 рр., тис.грн

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Активи					
<i>I. Необоротні активи</i>					
Основні засоби	2020	1694	2111	1878	1887
первісна вартість	5603	5079	5809	5966	6094
знос	3583	3385	3698	4088	4206
<i>II. Оборотні Активи</i>					
Запаси	4939	5838	6578	9301	10607
Виробничі запаси	6	179	62	216	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9	62	51	170	2606
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	188	-	143	46	167
Інша поточна дебіторська заборгованість	354	570	596	621	1007
Гроші та їх еквіваленти	5267	10533	16683	24565	27291
Баланс	12785	18728	26164	36632	43572
Пасив					
<i>I. Власний капітал</i>					
Нерозподілений прибуток	4224	8699	15117	21387	27144
<i>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</i>					
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	8082	8545	10220	13644	13990
розрахунками з бюджетом	39	1134	575	1222	1680
розрахунками зі страхування	109	122	33	23	-
розрахунками з оплати праці	331	228	209	354	323
Баланс	12785	18728	26164	36632	43572

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

З таблиці 2.1, ми бачимо, що ПМП «Принцип» мало у своєму розпорядженні у 2015 році фінансові ресурси на загальну суму 12785 тис.грн, у 2019 ця сума зросла до 43572 тис. грн. У складі власних фінансових ресурсів

статутний капітал становив 4224 тис.грн у 2015 році, та зріс до 27144 тис.грн у 2019 році.

Кожне підприємство має джерела формування фінансових ресурсів, які формуються із власних та залучених джерел. Розглянемо детальніше власні фінансові ресурси ПМП «Принцип» (табл.2.2)

Таблиця 2.2. Аналіз власних фінансових ресурсів за 2015-2019 рр.

показник	Роки					Відносне відхилення 2019 до 2015,%
	2015	2016	2017	2018	2019	
власний капітал	4224	8699	15117	21387	27144	545
дохід	119225	129760	155617	187369	210556	76
прибуток	6385	8823	8902	10175	11926	86

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Отже, за даними таблиці 2.2, можна спостерігати значне зростання власних фінансових ресурсів ПМП «Принцип», з 2015 року до 2019 року сума власних фінансових ресурсів зросла на 545% , що є позитивним явищем, так як зростання цієї частини коштів говорить про те, що підприємство успішно функціонує забезпечуючи зростання активів та обсягів його діяльності. Зростання власних фінансових ресурсів призводить до економічного зростання самого підприємства.

Найбільша частка у структурі власних фінансових ресурсів належить доходам. За період 2015-2019 рр. сума доходу зросла на 76%. Зростання доходу підприємства свідчить про зростання масштабів його діяльності та зміцнення позицій на ринку, але якщо це зростання відбулося за рахунок зростання обсягів виробництва, а не за рахунок зростання цін під впливом інфляційних процесів. Вплив інфляції на зростання доходів не можна вважати позитивним явищем. Прибуток зріс на 86% протягом досліджуваного періоду. Збільшення прибутку свідчить про зростання рентабельності підприємства.

Прибуток є результатом фінансової діяльності підприємства, що виступає тим комплексним показником, який узагальнює усі результати фінансово-

господарської діяльності підприємства та визначає її ефективність. При цьому фінансовим результатом може бути як прибуток, так і збиток.

На величину прибутку, його динаміку впливають фактори, як залежні (собівартість, ціна продукції, структура витрат, амортизаційні відрахування та ін.), так і не залежні від зусиль підприємства (соціально-економічні умови, транспортні умови та ін.) Прибуток відображає фінансовий результат господарювання, характеризує ефективність продажу товарів, забезпечує соціально-економічний розвиток, виступає основним джерелом формування фінансових ресурсів, фінансовою основою розширеного відтворення діяльності, захисним механізмом від загрози банкрутства і базою зростання ринкової вартості підприємства.

Основою метою управління прибутком є встановлення необхідної пропорції між формуванням, розподілом і використанням прибутку та майбутнім його приростом, що забезпечує стратегічний розвиток підприємства.

Для оцінювання ефективності використання прибутку торговельного підприємства використовують такі показники:

- коефіцієнт рентабельності поточних витрат, який показує, скільки прибутку припадає на 1 грн. витрат
- коефіцієнт дохідності авансових вкладень, характеризує скільки прибутку припадає на 1 грн., вкладену в основні засоби
- коефіцієнт валового прибутку, який показує ефективність використання матеріальних ресурсів та робочої сили у виробничо-комерційній діяльності
- коефіцієнт чистого прибутку – це узагальнюючий показник, що порівнює чистий прибуток і виручку
- коефіцієнт окупності власного капіталу, він визначає прибутковість підприємств, у які вкладено певний власний капітал [15, с.475]

Проведемо аналіз ефективності використання прибутку на ПМП «Принцип» за 2015-2019 роки. (табл.2.3).

Таблиця 2.3. Показники формування і використання прибутку підприємства.

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт рентабельності поточних витрат	0,06	0,06	0,05	0,05	0,07
Коефіцієнт дохідності авансових вкладень	3,16	4,84	4,21	4,97	7,72
Коефіцієнт валового прибутку	0,18	0,17	0,17	0,16	-
Коефіцієнт чистого прибутку	0,05	0,06	0,05	0,05	0,05
Коефіцієнт окупності власного капіталу	1,50	0,94	0,54	0,43	0,53

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Отже, на основі проведеного аналізу ми бачимо, що коефіцієнт рентабельності поточних витрат та коефіцієнт чистого прибутку не зазнали сильних змін протягом досліджуваного періоду.

Коефіцієнт дохідності авансованих вкладень зріс з 3,16 у 2015 році, до 7,72 – у 2019, що свідчить про збільшення прибутку від вкладів в основні засоби. Показник коефіцієнту валового прибутку та коефіцієнту окупності власного капіталу знизилась. Зниження коефіцієнту валового прибутку свідчить про те, що суму, яка залишається після вирахування собівартості реалізованої продукції на покриття інших витрат та утворення чистого прибутку зменшилась протягом досліджуваного періоду. Зниження коефіцієнту окупності власного капіталу з 1,50 у 2015 році до 0,53 у 2019 році свідчить про неефективне використання власного капіталу та зниження рівня його прибутковості.

Проведемо аналіз формування доходів на ПМП «Принцип» протягом 2015-2019 рр (табл.2.4) та аналіз формування витрат (табл.2.5).

Класифікація необхідна для: визначення, із якого джерела отримана основна частина прибутків звітного періоду; поділи виробничої собівартості продукції і невиробничих витрат, у тому числі витрат по управлінню і реалізації, а також витрат по фінансовій діяльності; поділи постійних і змінних витрат для управління підприємством і аналізу його діяльності.

Таблиця 2.4. Аналіз формування доходів ПМП «Принцип» за 2015-2019 рр.,

тис. грн.

Показник	Роки										Абсолютне відхилення 2019 до 2015
	2015		2016		2017		2018		2019		
	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг)	119225	97	129760	99	155617	99	187369	99	210556	97	91331
Інші операційні доходи	-	-	7	1	2	1	-	-	2	0	-
Інші доходи	358	3	-	-	1	0	4	1	5090	3	4732
Разом доходи	122383	100	129767	100	155620	100	187373	100	215648	100	93256

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Отже, з таблиці 2.3 видно, що доходи у 2019 році порівняно з 2015 збільшились на 93256 тис.грн. Для підприємства це є позитивним показником, оскільки впливає на покращення фінансових результатів. Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 91331 тис.грн у 2019 у порівнянні з 2015 роком. Основну питому вагу доходів підприємства складає чистий дохід від реалізації продукції– близько 98%, протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.5. Аналіз формування витрат на ПМП «Принцип» у 2015-2019 рр,

тис. грн.

Показники	Роки										Абсолютне відхилення 2019 до 2015
	2015		2016		2017		2018		2019		
	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	Сума	Питом а вага, %	
Собівартість реалізованої продукції	97543	94	106720	88	128515	88	156348	88	176164	88	78621
Адміністративні витрати	2130	2	2016	2	3977	2	5733	3	-	-	-
Витрати на збут	2150	2	12403	10	14703	10	15733	9	-	-	-
Інші операційні витрати	767	1	416	0	140	0	212	0	24911	12	24144
Разом витрати	102948	100	121555	100	147335	100	178026	100	201075	100	98127

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Отже, в загальному сума витрат підприємства збільшилась на 98127 тис. грн. у 2019 році. В структурі витрат підприємства найбільша питома вага належить собівартості реалізованої продукції – 88% у 2019 році. Також варто відмітити, що питома вага статті «Інші операційні витрати» зростає з 1% у 2015 році до 12% - у 2019. Це пов'язано з тим, що відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» від 31.05.2019 приватні малі підприємства, в тому числі приватне мале підприємство «Принцип», почали вести спрощену форму фінансової звітності, де до статті «Інші операційні витрати» також включають статті «Адміністративні витрати» та «Витрати на збут».

Отже, кінцевою метою і рушійним мотивом підприємницької діяльності є прибуток. Тому важливим завданням кожного господарюючого суб'єкта є – отримати більше прибутку при найменших витратах шляхом дотримання строгого режиму економії у витрачання коштів і найбільш ефективного їх використання. Проаналізувавши доходи та витрати на ПМП «Принцип» ми побачили, що доходи підприємства збільшилися приблизно на 200%, основну частину доходів складає чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг). Серед витрат підприємств найбільшу питому вагу має собівартість реалізованої продукції. Аналізуючи показники формування і використання прибутку підприємства, ми побачили, що коефіцієнт окупності власного капіталу значно знизився, що є негативним явищем для підприємства.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових ресурсів. Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити об'єм господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу та підвищити ринкову вартість підприємства. Тому окремо розглянемо динаміку і структуру позикових коштів. Для того, щоб проаналізувати динаміку і структуру позикових коштів доцільно скласти аналітичну таблицю (табл.2.6).

Таблиця 2.6. Аналіз складу і структури позикових коштів на ПМП «Принцип» у 2015-2019 рр., тис.грн.

Показники	Роки									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:										
- довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-товари, роботи, послуги	8082	95	8545	85	10220	92	13644	89	13990	85
-розрахунки з бюджетом	39	0	1134	11	575	5	1222	8	1680	10
-у т.ч з податку на прибуток	-	-	660	6	56	1	346	1	540	3
-розрахунками зі страхування	109	1	122	1	33	0	23	0	-	
Розрахунками з оплати праці	331	4	228	0	209	2	354	2	323	1
Інші поточні зобов'язання	-	-	-	-	10	0	2	0	433	2
Усього поточних зобов'язань	8561	100	10029	100	11047	100	15245	100	16428	100

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Як видно з таблиці, позикові кошти ПМП «Принцип» складаються лише з кредиторської заборгованості. Позитивним є те, що підприємство, маючи достатній власний капітал, не залучає до джерел фінансування короткотермінові та довготермінові кредити банків, довготермінові позикові кошти, у нього немає кредитів і позик, що не погашені у визначений термін.

З таблиці видно, що найбільшу частку позикових коштів складає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги також значно збільшився розмір кредиторської заборгованості за розрахунки з бюджетом.

Кредиторська заборгованість часто виступає у якості джерела фінансових ресурсів, у тому числі заборгованість перед власними працівниками по заробітній платі та бюджетом. Частина кредиторської заборгованості постійно знаходиться в обороті підприємства. Враховуючи це, їх прирівнюють до внутрішніх джерел і називають стійкими пасивами [2,с.136].

Специфічність даного джерела є у тому, що не являючись, по суті, власним джерелом для формування фінансових ресурсів, вони враховуються як внутрішні джерела. Цим стійкі пасиви і відрізняються від іншої частини залучених засобів, які також у процесі практичної діяльності використовуються як джерело фінансових ресурсів, але не можуть регулюватися як власні джерела. Проте особлива увага має приділятися даті виникнення кредиторської заборгованості, термінам її погашення, часу прострочення повернення боргу, причинам її виникнення.

Отже, управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства є складною системою, яка синтезує процеси прийняття і реалізації управлінських рішень, спрямованих на оптимальне формування, раціональне розміщення, ефективне використання, розширене відтворення та нарощення фінансового потенціалу підприємства з метою досягнення поставлених ним стратегічних, тактичних і оперативних цілей, забезпечення його стійкого функціонування і подальшого розвитку з урахуванням впливу чинників мінливого зовнішнього середовища.

Проаналізувавши джерела формування фінансових ресурсів підприємства, їх динаміку і структуру, а також напрями використання коштів та провівши їх оцінку, можна зробити висновок про те, що підприємство ПМП «Принцип» є фінансово стійким та ефективно здійснює свою господарську діяльність.

Підприємство функціонує переважно за рахунок власних фінансових ресурсів, про що свідчить їх значне зростання. Значне місце у структурі власних коштів займає дохід підприємства, який становить більшу половину усіх коштів. У розпорядження підприємства знаходяться також залучені фінансові ресурси, які займають незначну частку у його діяльності. Із залучених коштів ПМП «Принцип» присутня лише кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, та підприємство не користується короткостроковими кредитами банків.

Основну питому вагу доходів підприємства складає чистий дохід від реалізації продукції (товарів та послуг), а в структурі витрат підприємства найбільша питома вага належить собівартості реалізованої продукції.

Також серед негативних явищ варто відмітити зниження коефіцієнту окупності власного капіталу протягом досліджуваного періоду. Зниження даного коефіцієнту може свідчити про неефективне використання власного капіталу та зниження рівня його прибутковості.

2.2. Аналіз та оцінка управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства

У сучасних умовах важливим завданням для торговельних підприємств є закріплення і розширення своїх позицій на ринку товарів і послуг. Її вирішення неможливо без належного фінансового забезпечення господарської діяльності, основу якого складають фінансові ресурси. Однією з важливих проблем у процесі використання фінансових ресурсів підприємства є оцінка ефективності їх функціонування. Така оцінка необхідна як у процесі формування фінансових ресурсів, так і при їх використанні, особливо в сучасних умовах господарювання.

Аналіз і оцінка ефективності є обов'язковою умовою успішного функціонування і розвитку підприємства, що дозволяє активно впливати на поточний стан підприємства і тенденції його розвитку, визначати розміри і напрями змін, виявляти найбільш важливі фактори росту, ухвалювати рішення про зміни і прогнозувати їх вплив на ключові параметри, а також складати плани подальшого удосконалення роботи як всього підприємства, так і його окремих підрозділів.

Розглядаючи фінансову діяльність підприємства за 2015-2019 рр., перш за все, потрібно проаналізувати основні техніко-економічні показники, для того, щоб знати реальну картину розвитку підприємства та його подальші перспективи. Основні техніко-економічні показники наведені в додатку В.

Отже, дані, які наведені в додатку В, свідчать, що підприємство протягом 2015-2019 є прибутковим так, як показник чистого доходу (виручки) у 2019 р. збільшився порівняно з 2015 р. на 91331 тис.грн.

Протягом аналізованого періоду чисельність персоналу зменшилась з 200 до 180 осіб, тобто на 20 працівників, однак спостерігається зростання виробітку працівників у 2019 р. порівняно з 2015 р. 573,63 тис.грн. що свідчить про істотне зростання ефективності використання праці працівників на даному підприємстві. Показник чистого прибутку збільшився на 5537 тис. грн. у 2019 році порівняно з 2015, що також свідчить про ефективну та прибуткову діяльність підприємства.

Протягом 2015-2019 року ми спостерігаємо збільшення собівартості продукції на 78621 тис.грн у 2019 році порівняно з 2015 роком. Причиною збільшення даного показника являється підвищення цін на паливо та електроенергію, збільшення витрат на оплату праці та ін. Витрати на 1 грн. товарної продукції протягом досліджуваного періоду залишались майже на одному рівні.

Критеріями оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства є: фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність. Проведемо аналіз ліквідності та платоспроможності на ПМП «Принцип» протягом 2015-2019 років (табл.2.7).

Платоспроможність характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року. Підприємство вважається платоспроможним, якщо його загальні активи перевищують поточні. Нездатність підприємства задовольнити вимоги кредиторів з оплати товарів, сплати платежів у бюджет, позабюджетні фонди тощо у зв'язку з перевищенням зобов'язань над вартістю майна та інших активів характеризує його неплатоспроможність, або неспроможність.

Таблиця 2.7. Аналіз ліквідності та платоспроможності на ПМП «Принцип» протягом 2015-2019 років.

Показник	Роки					Абсолютне відхилення 2019 до 2015
	2015	2016	2017	2018	2019	
Аналіз ліквідності підприємства						
Коефіцієнт покриття	0,73	0,86	1,36	1,40	1,52	0,79
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,90	1,02	1,58	1,66	1,73	0,83
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,87	1,05	1,51	1,61	1,68	0,81
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства						
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,34	0,49	0,66	0,69	0,70	0,36
Коефіцієнт фінансування	0,65	0,86	1,36	1,41	1,56	0,91
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	1,05	1,19	1,97	2,09	2,14	1,12
Коефіцієнт фінансової залежності	0,76	0,52	0,44	0,4й	0,30	-0,4
Коефіцієнт маневреності	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,2

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Отже, розрахунок показників ліквідності засвідчує позитивні зміни усіх з них: коефіцієнт покриття у 2019 р. становить 1,52 при нормативному значенні > 1 , а це засвідчує зростання вартості обігових коштів над короткотерміновими зобов'язаннями. Крім того, цей показник зріс на 0,79 у 2019р. порівняно із 2015 р, тому можна зробити висновок про те, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам. З позиції кредиторів підприємства такий варіант формування оборотних коштів є найбільш прийнятним. Одночасно, з погляду менеджера, значне нагромадження запасів на підприємстві, відволікання коштів у дебіторську заборгованість може бути пов'язане з неефективним управлінням активами. У той же час підприємство, можливо, не повністю використовує свої можливості з одержання кредитів.

Позитивні зрушення демонструє і коефіцієнт швидкої ліквідності величина якого збільшилась на 0,83 у 2019 році, порівняно з 2015. Таке значення вказує на те, що в компанії досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями

Коефіцієнт абсолютної ліквідності теж достатньо високий і зріс на 0,8 за останні 5 роки. Зростання ліквідності підприємства в динаміці свідчить про покращення ситуації із забезпеченістю оборотними засобами.

Розрахунок групи показників фінансової стійкості довів, що усі показники, окрім коефіцієнта фінансової залежності, мають позитивну динаміку і відповідають нормі. Коефіцієнт автономії змінився на 0,39 за 2015-2019 рр., і демонструє тенденцію до зростання. Коефіцієнт фінансування зріс на 0,91 протягом досліджуваного періоду і відображає відношення зобов'язань підприємства до власного капіталу і демонструє здатність господарюючого суб'єкта покрити зобов'язання за рахунок власних джерел фінансування. Обчислене значення коефіцієнта підтверджує той факт, що наявні зобов'язання можливо погасити за рахунок власного капіталу, а це зумовлює незалежність підприємства від зовнішніх джерел

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами теж вищий за нормативне значення та зростає протягом періоду на 1,12. Коефіцієнт фінансової залежності знизився з 0,76 2015 році, до 0,30 у 2019 році. Занадто низька залежність може говорити про неповне використання можливостей компанією. Коефіцієнт маневреності власного капіталу також перевищує норматив, його значення зросло на 0,2 протягом досліджуваного періоду.

Під час фінансового стану також варто звернути увагу на оцінку активів і пасивів балансу. В активі балансу в узагальненому вираженні показані стан і розміщення засобів підприємства, в пасиві – джерела їх утворення. Дослідження стану активів підприємства варто починати із проведення вертикального та горизонтального аналізу. На цій стадії аналізу формується уявлення про діяльність підприємства, виявляються зміни у складі його майна і джерелах, встановлюються взаємозв'язки різних показників. Вертикальний аналіз активів

на підставі даних балансу ПМП «Принцип» наведено у додатку Г.Отже, на основі вертикального аналізу активів можна зробити такі висновки: основну питому вагу балансу складають гроші та їх еквіваленти і запаси, що являється гарним показником для підприємства, тому що це власні обігові кошти. Частка запасів становила 38% у 2015 році та зменшилась до 24% у 2019 році, Гроші та їх еквіваленти становили 41% від загальної суми балансу у 2015 та збільшились на 21% протягом досліджуваного періоду.

Горизонтальний аналіз звітності полягає в побудові однієї чи кількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання (зниження). Горизонтальний аналіз полягає у співставленні фінансових даних підприємства за періоди у відносному та абсолютному вимірюваннях, горизонтальний аналіз активів на ПМП «Принцип» протягом 2015-2016 років розглянуто у додатку Д.

За результатами аналізу даних можна зробити висновок про загальне збільшення активів підприємства впродовж аналізованого періоду, на 30787 тис.грн у 2019 році порівняно з 2015.

Вартість необоротних активів підприємства зменшилась в 2019 році на 133 тис. грн. (-6%). Динаміка вартості необоротних активів має негативну тенденцію, що свідчить про відсутність оновлення основних засобів та зменшення їх вартості.

Дебіторська заборгованість збільшилась на 28855% у 2019 році. Різке збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців або про збільшення обсягу продажів, або про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців.

Зі статті «Гроші та їх еквіваленти» видно, що підприємство має достатню кількість власних обігових коштів, таким чином може залучати меншу кількість кредитних коштів.

Збільшення суми активу балансу порівняно з попередніми роками – показник стабільності підприємства, нарощення об'ємів продажу.

Вертикальний (або структурний) аналіз ґрунтується на структурному дослідженні окремих показників пасивів. В процесі такого аналізу визначається питома вага окремих структурних складових капіталу і зобов'язань. Вертикальний аналіз відображає структуру джерел фінансових ресурсів, горизонтальний аналіз дозволяє переходити від абсолютних змін показників до відносних темпів росту (приросту) показників в аналітичному періоді. Вертикальний аналіз пасивів ПМП «Принцип» за 2015-2019 рр., тис. грн. розглянуто у додатку Є.

З вертикального аналізу пасивів підприємства видно, що основну питому вагу займає поточна кредиторська заборгованість протягом усіх досліджуваних років. Також варто зазначити, що частка власного капіталу зросла з 33% до 62% протягом 2015 та 2019 років відповідно. Така тенденція є позитивною для підприємства, тому що воно більшою мірою функціонує за рахунок власних коштів, що забезпечує стабільність.

Горизонтальний аналіз пасивів підприємства дає можливість досліджувати динаміку капіталу і зобов'язань в цілому і по окремих видах. В процесі використання цього виду аналізу розраховуються темпи росту (приросту) окремих показників за ряд періодів і визначаються загальні тенденції їх зміни. Горизонтальний аналіз пасивів ПМП «Принцип» за 2015-2019 роки наведений у додатку Ж.

Дані додатку Ж свідчать, що нерозподілений прибуток зріс на 542% у 2019 порівняно з 2015, це свідчить про те, що кошти, які заробило підприємство, залишається у власному розпорядженні. Прибутковість зростає з кожним роком, що є дуже гарним показником, тим паче, в кризові часи.

У 2015 році загальна вартість пасивів становила 12 785 тис.грн. Цей факт свідчить про підвищення загальної суми фінансових ресурсів підприємства, що використовується для здійснення своєї діяльності. Тенденція залишалася незмінною протягом всього періоду і приріст склав 240 % в 2019 році порівняно з 2015.

Збільшення у 2019 років розрахунків з бюджетом на 1641 тис.грн. свідчить про те, що підприємство сплатило більшу кількість податків. Також можна відмітити відсутність кредитів, це означає, що підприємство працює на власних обігових коштах, що є рідкісним показником в наш час. Також для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства використовують такі показники оборотності:

- коефіцієнт оборотності активів;
- коефіцієнт оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості;
- коефіцієнт оборотності матеріальних запасів;
- коефіцієнт оборотності основних засобів;
- коефіцієнт оборотності власного капіталу.

Проведемо розрахунок показників оборотності на ПМП «Принцип» у 2015-2019 роках (табл.2.8)

Таблиця 2.8. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ПМП «Принцип» у 2015-2019 рр.

Коефіцієнти	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт оборотності активів	9,3	6,9	5,9	5,1	4,8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	176,8	205,3	196,9	223,9	55,7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	13,9	12,03	14,1	12,23	13,1
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	22,6	20,7	22,3	19,1	16,6
Коефіцієнт оборотності основних засобів	4,56	4,63	4,46	5,40	6,13
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	12,45	14,91	10,29	8,76	8,01

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

З таблиці 2.8 ми бачимо, що показник оборотності активів знизився у 2019 році на 4,5 порівняно з 2015 роком. Що свідчить про те, що ефективність використання активів знижується протягом досліджуваного періоду. Зниження коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості з 176,8 у 2015 році до 5,7 у 2019 році означає зниження швидкості сплати заборгованості підприємству, зменшення продажу в кредит. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за період 2015 - 2019 рр залишається на одному рівні.

Коефіцієнт оборотності запасів також знизився у 2019 році на 6 порівняно з 2015. Коефіцієнт оборотності запасів показує кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси, його зменшення свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію. Для підприємства зниження показника характеризується відносним збільшенням виробничих запасів або скороченням попиту на готову продукцію. Зниження коефіцієнту оборотності власного капіталу з 2,45 у 2015 році, до 8,01 у 2019 свідчить про неефективне використання капіталу компанії.

Таким чином, аналіз техніко-економічних показників довів, що протягом 2015-2019 рр. підприємство функціонує прибутково, демонструючи рентабельну діяльність, зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, підвищується ефективність використання активів підприємства та зростає показник чистого доходу (виручки).

Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності свідчить про позитивну динаміку всіх показників ліквідності та більшості показників фінансової стійкості. Однак, в процесі аналізу були виявлені те, що коефіцієнт фінансової залежності знижується, а це створює певні перепони для успішного функціонування підприємства.

Провівши вертикальний аналіз активів та пасивів ми зробили такі висновки: основну питому вагу активів складають гроші та їх еквіваленти і запаси, що являється гарним показником для підприємства, тому що це власні обігові кошти. Основну питому вагу пасивів займає поточна кредиторська заборгованість протягом усіх досліджуваних років. Негативним фактором є різке збільшення дебіторської заборгованості у 2019 році. Також варто зазначити, що частка власного капіталу зросла з 33% до 62% протягом 2015 та 2019 років відповідно. Така тенденція є позитивною для підприємства, тому що воно більшою мірою функціонує за рахунок власних коштів, що забезпечує стабільність.

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ПМП «Принцип» показала, що на підприємстві є проблеми з неефективним використанням капіталу та скороченням попиту на продукції або збільшення виробничих запасів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вибір оптимальної моделі управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства

Управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства являє собою систему інструментів, методів, форм розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення стійкого фінансового стану й ефективної діяльності підприємства. Від ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства залежить його спроможність досягти успіху на ринку. Правильно організована модель управління є необхідним складником для успішної роботи організації в умовах жорсткої ділової конкуренції.

При управлінні фінансовими ресурсами торгівельного підприємства доречним виявляється застосування моделі управління, що базується на системному підході. Системний підхід дає можливість представити процес управління фінансовими ресурсами підприємства як систему взаємопов'язаних елементів.

Будь-яка система має певні ознаки, так на думку російського вченого економіста І.Т. Балабанова, «фінансова система є складною, динамічною і відкритою системою» [4, с. 51]. Відштовхуючись від такого визначення, можна зробити висновок про те, що система є складною, відкритою, а також адаптивною, динамічною імовірнісною системою. Система управління фінансовими ресурсами являє собою сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих форм, методів та принципів які необхідні для здійснення управління фінансовими ресурсами. Дана система буде вважатися ефективною лише тоді, коли вона дає змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечити системний пошук можливостей подальшого розвитку підприємства.

Системний підхід характеризує загальну стратегію управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства та відповідно управлінські рішення та дії керівництва не лише в статичних умовах функціонування підприємства, а й в умовах кризової ситуації. Для введення в систему беруть до уваги усі наявні ресурси підприємства, бо саме вони дають можливість проаналізувати поточний стан та рівень розвитку підприємства[21].

Системний підхід дає можливість представити процес управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства як систему взаємопов'язаних елементів. Розглянемо систему управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип» на основі системного підходу (рис.3.1).

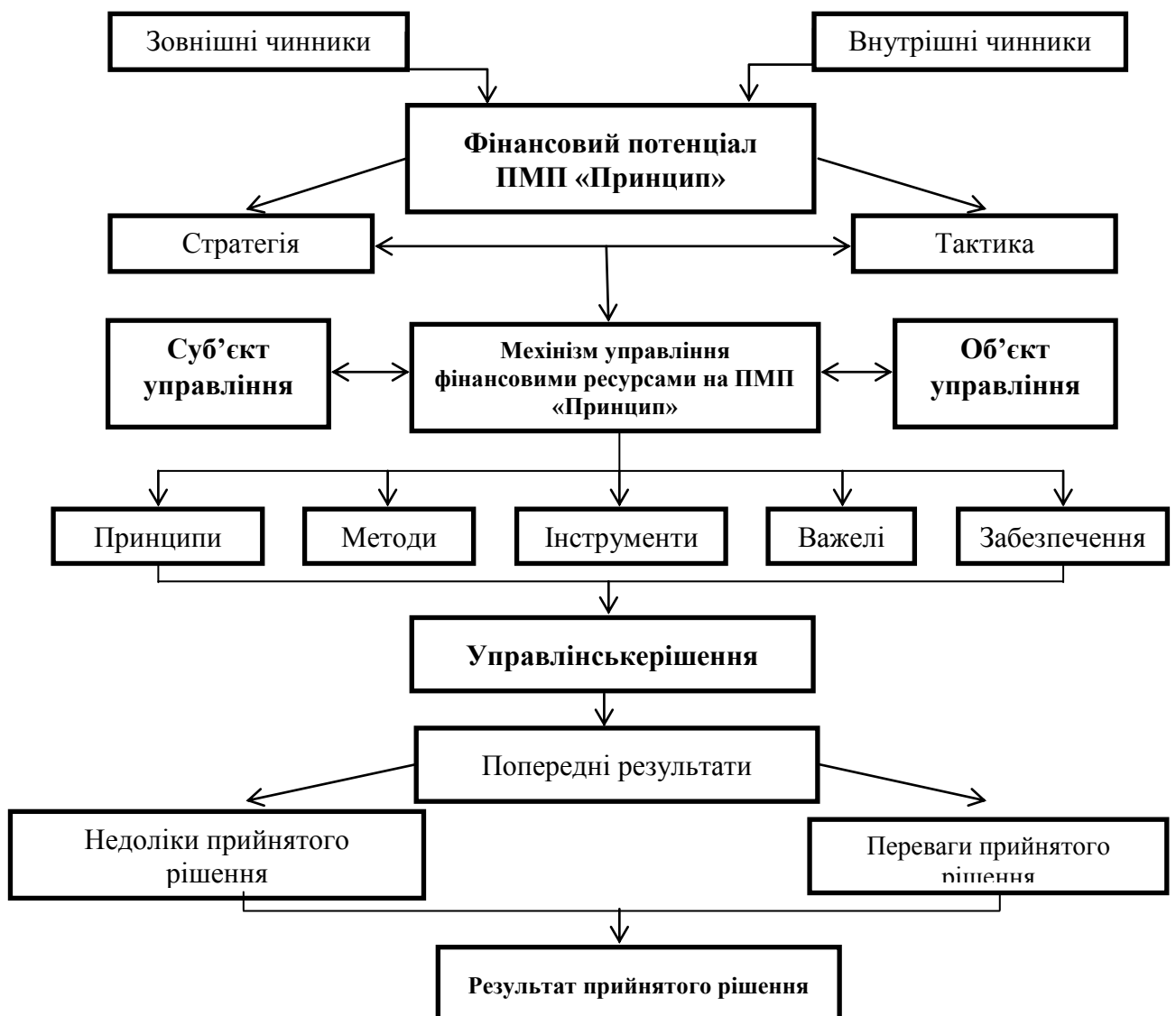

Рис.3.1 –Застосування системного підходу в системі управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип»

*Примітка. Розроблено автором

Для досягнення сформованих цілей та завдань в питаннях управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства використовують певну сукупність форм та засобів управління, що відображається у механізмі управління фінансовими ресурсами підприємства. Далі суб'єкт управління, використовуючи певний фінансовий механізм, приймає та реалізовує управлінські рішення впливу на об'єкт управління.

На основі впровадження визначених управлінських рішень фінансовий менеджер отримує певні проміжні результати, дослідивши які, визначає проблеми, переваги та перспективи застосування визначеної стратегії управління. Саме отримані проміжні результати дають можливість вчасно корегувати поставлені цілі та завдання управління виходячи із реальної ситуації та перебігу подій. На наступному етапі перед фінансовим менеджером підприємства стоїть завдання удосконалити подальші управлінські рішення.

Найкращим механізмом реалізації прийнятого рішення є ретельне планування дій, навчання персоналу, формування позитивного ставлення до змін у масштабі підприємства, розробка інструкцій і механізмів втілення розробленого рішення в життя та забезпечення безперервного й упорядкованого руху інформації між суб'єктами виконання рішення.

Оцінка результатів реалізації рішення є безперервним процесом, що передбачає проведення опитування працівників, організацію перевірок дотримання графіків упровадження, визначення економії, контроль за виконання поставлених завдань, проведення зборів, оцінку задоволення покупців, постачальників, фінансових закладів, потенційних інвесторів[21].

Використання системного підходу в наукових дослідженнях є однією з характерних рис сучасної економічної науки, дає можливість розглядати будь-який економічний об'єкт як систему.

Важливим елементом у процесі управління фінансовими ресурсами на торгівельних підприємствах є підвищення ефективності даного управління, що представляє собою складний механізм, у який залучена значна кількість

елементів. Модель підвищення управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип» можна зобразити наступним чином (рис.3.2).

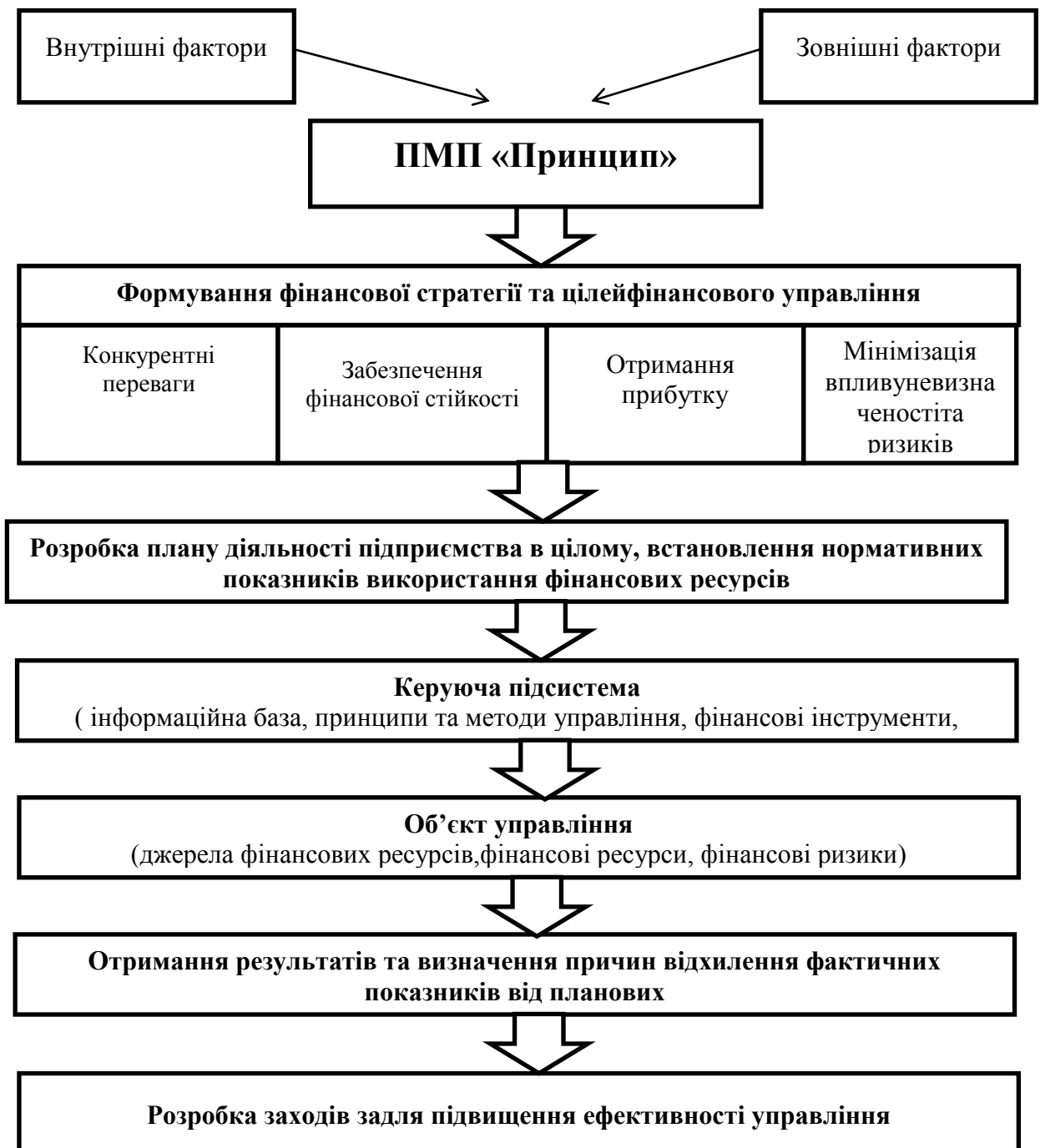

Рис.3.2 – Модель підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип»

*Примітка. Розроблено автором

Застосування даної моделі на ПМП «Принцип» забезпечить необхідною інформаційною базою керівництво та власників для прийняття оперативних та

стратегічних управлінських рішень стосовно вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства.

Позитивним моментом доцільно відзначити те, що запропонована система дає можливість менеджерам аналізувати ситуацію, економити час та приймати оперативні рішення при управлінні фінансовими ресурсами підприємств

Отже, від ефективної організації та правильного управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства залежить як його фінансово-економічний стан, так і його положення на ринку в сучасних конкурентних умовах. Управління фінансовими ресурсами – це процес прийняття ефективних управлінських рішень, які поєднують у собі досвід професіоналів і певні умови, що складаються в конкретний момент часу і потребують виконання оперативних і стратегічних завдань. Система управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства являє собою частину загальної системи управління підприємством, а також є сукупністю форм, методів і прийомів, за допомогою яких здійснюється управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами. За таких умов, при управлінні фінансовими ресурсами підприємства ефективним виявляється застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Побудова ефективної системи управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства неможлива без впровадження нових інструментів, які можуть стати генератором подальшого успішного функціонування цього підприємства.

Удосконалення управління фінансовими ресурсами торгівельного підприємства пропонуємо орієнтувати на реалізацію ресурсних переваг, використання перш за все власного фінансового потенціалу, нейтралізацію фінансових загроз та ризиків.

3.2. Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства

Використання фінансових ресурсів в складних економічних умовах є недостатньо ефективним на сучасному етапі розвитку економіки, що призводить до втрати підприємством фінансової незалежності та платоспроможності. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів є основним завданням кожного торговельного підприємства. Від того на скільки ефективно використовуються фінансові ресурси залежить фінансовий стан підприємства. Для ефективного використання фінансових ресурсів підприємства необхідно вдосконалювати і розвивати наявні, а також розробляти нові методичні підходи, які враховуватимуть економічну ситуацію в Україні.

Для того, щоб визначити, які ж шляхи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами існують на ПМП «Принцип», необхідно, насамперед, проаналізувати показники забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами протягом 2015-2019рр., оцінити їх стан відповідно до нормативних показників (табл. 3.1.) та визначити вплив зміни цих показників на загальний фінансовий стан досліджуваного підприємства.

Найважливішим показником фінансового стану підприємства є ліквідність, сутність якої полягає в можливості підприємства в будь-який момент розрахуватися за своїми зобов'язаннями (пасивам) за допомогою (за рахунок) майна (активів), яке є на балансі, тобто в тому, як швидко підприємство може продати свої активи, отримати грошові кошти і погасити заборгованість перед постачальниками, і банком щодо повернення кредитів, перед бюджетом та позабюджетними централізованими фондами із сплати податків та платежів, перед працівниками з виплати заробітної плати тощо.

Таблиця.3.1.Показники забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип» протягом 2015-2019 років.

Показник	Нормативне значення	Роки				
		2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт покриття	>1	0,73	0,86	1,36	1,40	1,52
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	0,90	1,02	1,58	1,66	1,73
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0 збільшення	0,87	1,05	1,51	1,61	1,68
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	0,34	0,49	0,66	0,69	0,70
Коефіцієнт фінансування	0,67-1,5	0,65	0,86	1,36	1,41	1,56
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	>0,1	1,05	1,19	1,97	2,09	2,14
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0 збільшення	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6
Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	9,3	6,9	5,9	5,1	4,8
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільшення	22,6	20,7	22,3	19,1	16,6
Коефіцієнт оборотності основних засобів	збільшення	4,56	4,63	4,46	5,40	6,13

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Розрахунок показників ліквідності засвідчує позитивні зміни у коефіцієнта покриття, який у 2019 р. становить 1,52 при нормативному значенні > 1, а це засвідчує зростання вартості обігових коштів над короткотерміновими зобов'язаннями. Коефіцієнт абсолютної ліквідності теж достатньо високий і становив 1,68 у 2019 році, при нормативному значенні >0.

Коефіцієнт швидкої ліквідності перевищує зазначене нормативне значення у 2019 році, проте якщо компанія активно кредитує своїх покупців за допомогою товарних кредитів і оборотність дебіторської заборгованості є низькою, то бажаним є більш високе значення показника швидкої ліквідності (вище одиниці).

Коефіцієнт платоспроможності протягом 2017-2019 років знаходиться в межах нормативного значення та демонструє тенденцію до зростання.

Коефіцієнт фінансування відображає відношення зобов'язань підприємства до власного капіталу і демонструє здатність господарюючого суб'єкта покрити зобов'язання за рахунок власних джерел фінансування. Коефіцієнт фінансування протягом 2015-2018 років знаходиться в межах допустимих значень, а у 2019 році перевищує допустимі межі, та становить 1,56. Значення вище 1,5 може означати наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами теж вищий за нормативне значення, нормативним значенням є 0,1 і вище, на ПМП «Принцип» цей показник становить 2,14 у 2019 році. Високе значення говорить про фінансову стійкість компанії і здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії.

Високе значення маневреності власного капіталу говорить про те, що компанія здатна відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти. цей показник збільшився з 0,4 у 2015 році та 0,6 у 2019 році. Таким чином, збільшення маневреності власного капіталу для ПМП «Принцип» є сприятливим явищем, що може свідчити про зниження залежності підприємства від позикових коштів.

Негативна динаміка зменшення показника оборотності активів з 9,3 у 2015 році до 4,8 у 2019 відображає зниження ефективності використання коштів підприємства та потребує уваги менеджерів.

У 2019р. коефіцієнт оборотності виробничих запасів становив 16,6, що значно менше ніж у 2015 році (22,6), що характеризує відносне збільшення товарно-матеріальних запасів та свідчить про неефективне їх використання, і таким чином негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Таким чином, проведений аналіз показників забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип» протягом 2015-2019

років доводить те, що більшість показників відповідають нормативним значенням, проте показники коефіцієнту фінансування та коефіцієнту оборотності активів мають негативну тенденцію. Зниження коефіцієнта фінансування свідчить про посилення залежності підприємства від позикових коштів і може становити загрозу фінансовій стійкості підприємства.

На цьому етапі доцільно провести оцінку ймовірності банкрутства на ПМП «Принцип», щоб визначити наскільки небезпечним є зниження цього коефіцієнта на підприємстві і чи може це призвести до банкрутства у 2021 році. Отриманим результатом у процесі розрахунків є показник, який відповідно до заданої шкали дає змогу констатувати наявність чи відсутність фінансової стійкості, її порушення, передкризовий стан або ж високу ймовірність банкрутства підприємства. До моделей оцінки ймовірності банкрутства відносять: модель Терещенко, модель Таффлера та модель Спінрейта [8, с.148]. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі моделі О.О.Терещенко проводиться за формулою:

$$Z=1,5*X1+0,08*X2+10*X3+5*X4+0,3*X5+0,1*X6, \quad (3.2)$$

де X1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X4 – відношення прибутку до виручки;

X5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X6 – відношення виручки до основного капіталу.

Таблиця 3.2. Вихідні дані для розрахунку ймовірності банкрутства за моделлю О.О. Терещенка у 2021 р.

Змінна моделі	Значення змінної
X1	12,2
X2	2,4
X3	0,27
X4	0,05
X5	0,04
X6	5,11
Разом з урахуванням вагомості	21,74

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Отже, ймовірність банкрутства на ПМП «Принцип» у 2021 році становить 21,74. Для інтерпретації отриманих даних необхідно скористатися відповідною шкалою (табл. 3.3).

Таблиця 3.3. Шкала визначення стану підприємства за моделлю О.Терещенка

Граничне значення коефіцієнта	Стан підприємства
$0 < Z < 1$	Існує загроза банкрутства
$1 < Z < 2$	Фінансова стійкість порушена
$Z > 2$	Банкрутство не загрожує

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [8, с.149].

Для визначення фінансової стійкості та рівня фінансового потенціалу, пропонуємо наступну матрицю оцінок вищезазначених параметрів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4. Матриця оцінок фінансової стійкості та фінансового потенціалу за розрахованою моделлю О. Терещенка

Стан підприємства	Фінансова стійкість	Рівень фінансового потенціалу
Існує загроза банкрутства	Фінансова стійкість відсутня. Підприємство фінансово нестабільне.	Низький
Фінансова стійкість порушена	Діяльність підприємства прибуткова, проте фінансова стійкість багато в чому залежить від змін, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі.	Середній
Банкрутство не загрожує	Діяльність підприємства прибуткова. Фінансове становище є стабільним. Фінансова стійкість є високою.	Високий

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [59, с.49].

Згідно розрахунків за моделлю Терещенка, досліджуваному підприємству банкрутство не загрожує, фінансове становище ПМП «Принцип» є стабільним, фінансова стійкість є високою.

Формула моделі банкрутства Таффлера [59, с.49]:

$$Z = 0.53 \cdot K1 + 0.13 \cdot K2 + 0.18 \cdot K3 + 0.16 \cdot K4, \quad (3.2)$$

де $K1$ = Чистий дохід від реалізації продукції / Короткострокові зобов'язання;

$K2$ = Оборотні активи / (Короткострокові зобов'язання + Довгострокові зобов'язання);

$K3$ = Короткострокові зобов'язання / Активи;

$$K_4 = \text{Виручка} / \text{Активи.}$$

Як видно з формули моделі банкрутства Таффлера коефіцієнта K_1 має найбільшу вагу (0,53). Саме коефіцієнт K_1 буде сильно впливати на оцінку фінансового стану підприємства. Збільшення коефіцієнта буде тоді, коли збільшується прибуток від реалізації продукції. Можна зробити висновок, що якщо чим більше прибуток від продажів, тим підприємство стає фінансово стійким і навпаки. Вихідні дані для розрахунку представлені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5. Вихідні дані для розрахунку ймовірності банкрутства за моделлю Таффлера у 2021 р.

Змінна моделі	Значення змінної
K_1	12,29
K_2	2,27
K_3	0,41
K_4	5,11
Разом з урахуванням вагомості	7,68

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел:[59, с.49]

Підсумкове значення Z інтерпретується наступним чином. Якщо величина Z більше 0,3, це говорить про те, що у фірми стабільне фінансове становище, якщо менше 0,2 - існує значна ймовірність банкрутства.

Оцінка підприємства за моделлю банкрутства Таффлера:

Якщо $Z > 0,3$ - підприємство малоймовірно стане банкрутом («зелена зона»);

Якщо $Z < 0,2$ - підприємство ймовірно стане банкрутом («червона зона»);

Якщо $0,2 < Z < 0,3$ - зона невизначеності («сіра зона»).

Таким чином, за моделлю Таффлера ПМП «Принцип» є фінансово стійким.

Тепер проведемо аналіз ймовірності банкрутства за моделлю Спрінггейта, В загальному модель Спрінггейта, має наступний вигляд [59, с.49]:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4, \quad (3.4)$$

де X_1 – власний оборотний капітал/ всього активів;

X_2 – прибуток до виплати відсотків/ всього активів;

X_3 – прибуток до оподаткування/ поточні зобов'язання;

X_4 – чистий дохід/ всього активів.

Вихідні дані для розрахунку представлені в табл. 3.6

Таблиця 3.6. Вихідні дані для розрахунку ймовірності банкрутства за моделлю Спрінгейта у 2021 р.

Змінна моделі	Значення змінної
X1	0,58
X2	0,34
X3	0,81
X4	5,11
Разом з урахуванням вагомості	4,2

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел:[59, с.49]

Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$, то підприємство – потенційний банкрут, якщо $Z > 2,451$, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство являється фінансово надійним. В нашому випадку критерій $Z = 4,2$, тому підприємство є фінансово стійким.

Підсумки проведених розрахунків ймовірності банкрутства ПМП «Принцип» згруповані у табл.3.7.

Таблиця 3.7. Порівняльна оцінка ймовірності банкрутства підприємства

Назва моделі	Математичний зміст моделі	Результат розрахунку	Характеристика фінансового стану
Модель Терещенко О.О.	$Z = 1,5X1 + 0,08X2 + 10X3 + 5X4 + 0,3X5 + 0,1X6$	$Z = 21,74$	Фінансове становище є стабільним
Модель Таффлера	$Z = 0,53 * K1 + 0,13 * K2 + 0,18 * K3 + 0,16 * K4$	$Z = 7,68$	Підприємство є фінансово стійким.
Модель Спрінгейта	$Z = 1,03X1 + 3,07X2 + 0,66X3 + 0,4X4$	$Z = 4,2$	Підприємство є фінансово стійким.

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел:[59, с.50]

Отже, на основі проведено аналізу за різними методами оцінки ймовірності банкрутства, можна зробити висновок, що ПМП «Принцип» є фінансово стійким та підприємству не загрожує банкрутство.

У ході аналізу управління фінансовими активами на ПМП «Принцип» у попередніх розділах, було виявлено також проблему великої частки

дебіторської заборгованості у активах підприємства та значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською заборгованістю. Для того, щоб визначити, які напрямки підвищення ефективності використання фінансів, за рахунок грамотного управління дебіторською та кредиторською заборгованостями, можуть бути доцільно провести детальний аналіз проблеми.

За даними бухгалтерської звітності (ф. 1, ф. 2) можна визначити низку показників, що характеризують стан дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. До них належать: коефіцієнт оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості; період погашення дебіторської та кредиторської заборгованості; коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості [43]. Проведемо порівняльну оцінку дебіторської та кредиторської заборгованості на ПМП «Принцип» за 2017-2019 роки (табл. 3.8).

Таблиця 3.8. Розрахунок дебіторської та кредиторської заборгованостей на ПМП «Принцип» за 2017-2019 рр, тис. грн.

Показники	2017 рік				2018 рік				2019 рік			
	Заборгованість		Перевищення заборгованості		Заборгованість		Перевищення заборгованості		Заборгованість		Перевищення заборгованості	
	дебіторська	кредиторська	дебіторської	кредиторської	дебіторська	кредиторська	дебіторської	кредиторської	дебіторська	кредиторська	дебіторської	кредиторської
Заборгованість за товари, роботи, послуги	51	10220	-	10169	170	13644	-	13474	2606	13990	-	11384
Заборгованість за розрахунками з бюджетом	143	575	-	432	46	1222	-	1176	167	1680	-	1513
Інша поточна заборгованість	596	10	586	-	621	2	619	-	1007	433	574	-
Разом	744	10805	586	10601	837	14868	619	14650	3780	16103	574	12897

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

З таблиці 3.8ми бачимо, що протягом 2017 року кредиторська заборгованість була вище дебіторської на 10601 тис. грн. У 2018 році кредиторська заборгованість була вище дебіторської на 14650 тис.грн. Найменшою була інша поточна кредиторська заборгованість, яка склала 2 тис.грн. Найбільшою була кредиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги і склала 13644 тис.грн У 2019 році перевищення кредиторські заборгованості над дебіторською становило 12897 тис.грн.

Таким чином дані таблиці 3.8 свідчать про значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською протягом досліджуваного періоду. Це дає підстави стверджувати про необхідність посилення управління кредиторською заборгованістю на ПМП «Принцип».

Також важливим показником є коефіцієнт оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості. Нагадаємо, що він розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини заборгованості і показує швидкість обертання заборгованості підприємства за період, що аналізується (табл.3.9).

Таблиця 3.9. Показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей за 2017-2019 рр.

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	196,9	223,9	55,7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	14,1	12,23	13,1

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел:[62], [62], [63], [64], [65].

Отже, зниження коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості з 196,9 у 2017 році до 55,7 у 2019 році означає зниження швидкості сплати заборгованості підприємству та зменшення продажу в кредит. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знизився з 14,1 у 2017 році до 13,1 – у 2019.

Деякі автори [31] наголошують на тому, що зниження показника оборотності кредиторської заборгованості є хорошим явищем, адже компанія має можливість фінансувати свою діяльність за рахунок безкоштовного

джерела – завдяки постачальників і підрядників. Однак, на нашу думку, це не завжди так. Так, якщо затримка оплати відбувається постійно, то постачальники та підрядники будуть включати цей ризик в ціну свого товару. Тому низька оборотність кредиторської заборгованості може мати негативні середньострокові наслідки. Якщо ж такого не відбувається і рівень цін не змінюється, то компанії вигідно мати низьку оборотність кредиторської заборгованості [31]. Важливим напрямом у нашому аналізі є визначення періодів погашення аналізованих заборгованостей. Період погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей (розраховується як відношення тривалості звітної періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості і показує середній період погашення дебіторської або кредиторської заборгованостей підприємства) (табл.3.10).

Таблиця 3.10. Показники погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей (днів).

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Період погашення дебіторської заборгованості	1,8	1,6	6,5
Період погашення кредиторської заборгованості	25,5	29,3	27,8

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

До наведеного вище лише додамо, що чим більший період погашення дебіторської заборгованості, тим вищий ризик її непогашення. Період до 60 днів вважається допустимим, до 90 днів – ризиковим, а більше 90 днів – проблематичним. З проведеного аналізу ми бачимо, що період погашення дебіторської заборгованості не перевищує нормативного значення. Кредиторська заборгованість залишалась майже на одному рівні протягом досліджуваного періоду.

Провівши аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості на ПМП «Принцип» протягом 2015-2019 років можна зробити висновок, що на підприємстві переважає кредиторська заборгованість. Переважання кредиторської заборгованості над дебіторською свідчить про те, що підприємство в майбутньому не зможуть погасити свою кредиторську заборгованість за рахунок дебіторської, тому підприємству необхідно

вдосконалити процес управління кредиторською заборгованістю. Тому задля підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип» підприємству доцільно посилити наступні функції:

- аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості. Це дозволить виявити проблемних дебіторів на початковому етапі, установити можливі ризики та оптимізувати кредиторську заборгованість;

- оцінку реальної вартості існуючої кредиторської заборгованості, перш за все довгострокової кредиторської заборгованості, що дозволить визначити її достовірність, застосування ефективної процентної ставки і відобразити реальну вартість такого боргу у фінансовій звітності;

- контроль за співвідношенням кредиторської та дебіторської заборгованості, що дозволяє оцінити вплив балансових залишків дебіторської і кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства і відповідності періодичності перетворення дебіторської заборгованості в грошові кошти та періодичності погашення кредиторської заборгованості.

Для результативного управління кредиторською заборгованістю з метою підвищення ефективності використання ресурсів торговельного підприємства менеджерам необхідно знати, у якій послідовності виконується управління кредиторською заборгованістю.

У загальному управління кредиторською заборгованістю складається з 4 етапів (рис.3.2).

Контроль за станом кредиторської заборгованості є необхідною передумовою стійкого фінансового стану торговельного підприємства. Тому застосування рекомендацій та вірна послідовність виконання процесу управління кредиторською заборгованістю на ПМП «Принцип» дає менеджерам можливість підвищити ефективність використання фінансів. Лише на підставі об'єктивної та своєчасної інформації можна прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо подальшого планування та контролю заборгованості.

Рис.3.2 – Етапи управління кредиторською заборгованістю.

*Примітка. Побудовано автором.

Враховуючи результати проведених теоретичних та аналітичних досліджень у попередніх розділах ПМП «Принцип» пропонується впровадити наступні заходи щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства:

1) впровадження заходів щодо зниження витрат. До таких заходів відносимо: скорочення адміністративних витрат та накладних витрат; ліквідація непродуктивних витрат; зниження вартості амортизаційних відрахувань. Впровадження даних заходів дозволить знизити собівартість та таким чином збільшити прибутковість;

2) організація і управління фінансовою стійкістю. Політика управління фінансовою стійкістю підприємства повинна забезпечувати стійкість та платоспроможність підприємства як на короткострокові періоди, так і на перспективу. В основі такої політики є необхідність постійного збалансування активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків;

3) раціональне використання оборотних засобів. Один зі способів

економії оборотного капіталу, а отже підвищення його оборотності, полягає в удосконаленні управління запасами, також для прискорення оборотності оборотного капіталу можна за рахунок зменшення розрахунків з дебіторами. Це дозволить підвищити ефективність використання фінансових ресурсів.

Також підприємству можна порекомендувати такі шляхи збільшення прибутковості:

1. Нарощення обсягів виробництва та реалізації товарів. Зростання об'ємів реалізації приведе до більшого зростання прибутку за рахунок зниження частки постійних витрат, що припадають на одиницю продукції;

2. Здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників. Зі зростанням продуктивності праці знижуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а отже, зменшується і питома вага заробітної плати у структурі собівартості;

3. Кваліфіковане здійснення цінової політики, широке запровадження системи знижок на продукцію під час реалізації. Необхідно застосовувати правильну цінову політику, тому що іноді збільшення ціни призводить до певного скорочення обсягу продажу, але постійне проведення політики низьких цін може закінчитися для підприємства негативною ситуацією;

4. Постійне проведення досліджень, аналізу ринку, поведінки споживачів та конкурентів. Підприємству слід шукати нових покупців та інвесторів, як іноземних, так і вітчизняних. Також потрібно розширити ринок збуту. Для цього підприємство може залучати кредитні засоби, а збільшувати розмір власного капіталу за рахунок емісії облігацій. Перспективи розвитку підприємства визначаються його можливостями у нарощенні та залученні фінансових ресурсів.

Отже, ефективне використання коштів є основною з умов підвищення прибутковості. Застосування вище перелічених заходів дозволять керівникам підприємства підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та забезпечити фінансовий розвиток підприємства.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проаналізовано управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип» та розроблено оптимальну модель процесу управління фінансами і запропоновано напрями підвищення використання фінансових ресурсів. За результатами дослідження сформульовано висновки та пропозиції як методичного, так і практичного змісту:

1. Дослідивши сутність і значимість управління фінансовими ресурсами підприємства, ми визначили, що основною метою фінансового менеджменту є максимізація прибутку, яка забезпечується шляхом досягнення рівності показників граничного доходу і граничних витрат підприємства. Запропоновано основні компоненти механізму управління фінансовими ресурсами підприємства (об'єкт, суб'єкти, мета, завдання, принципи, функції, інструментарій). Досліджено основні завдання на кожному з етапів управління фінансовими ресурсами. Розроблено схему системи управління фінансовими ресурсами підприємства у контексті взаємодії керуючої та керованої підсистем.

2. Досліджено інформаційну базу, як основу інформаційного забезпечення процесу управління фінансами, що включає 5 блоків (відомості регулятивно-правового характеру, фінансові відомості нормативно-довідкового характеру, бухгалтерська звітність, статистична звітність, несистемні дані). Визначено основні завдання інформаційного забезпечення в системі управління фінансами підприємств та обставини, що зумовлюють необхідність отримання якісного інформаційного забезпечення управління фінансами. Досліджено основні елементи методичного забезпечення, як фактор безпосереднього впливу на результативність управління фінансами залежить.

3. Визначено особливості фінансового управління торговельними підприємствами. Проведено аналіз наявності власних фінансових ресурсів протягом 2015-2019 років (ПМП «Принцип» мало у своєму розпорядженні у 2019 році в 3,4 рази більше фінансових ресурсів, аніж у 2015; у складі власних фінансових ресурсів статутний капітал зріс у 6,4 рази у 2019 році, порівняно з

2015, найбільша частка у структурі власних фінансових ресурсів належить доходам). Виявлено, що підприємство ПМП «Принцип» є фінансово стійким та ефективно здійснює свою господарську діяльність, функціонує переважно за рахунок власних фінансових ресурсів, з залучених коштів на ПМП «Принцип» присутня лише кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги.

4. Проаналізовано основні техніко-економічні показники, які свідчать про прибутковість підприємствата збільшення чистого доходу (виручки) у 2019 р., порівняно з 2015 р. на 176%. Здійснено розрахунок показників ліквідності, які свідчать про позитивні зміни у фінансовому менеджменті підприємства. Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності засвідчує позитивну динаміку всіх показників ліквідності та більшості показників фінансової стійкості. Однак, в процесі аналізу виявлено те, що коефіцієнт фінансової залежності знижується, а це створює певні перепони для успішного функціонування підприємства. Негативним фактором є різке збільшення дебіторської заборгованості у 2019 році, що може у майбутньому призвести до неможливості погасити свою дебіторську заборгованість за рахунок кредиторської.

5. Оптимальний вибір моделі є важливим етапом при управлінні фінансовими ресурсами торговельного підприємства. Управління, що базується на системному підході, як найкращий варіант для управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства, що дає можливість представити цей процес як систему взаємопов'язаних елементів. Розроблено модель підвищення управління фінансовими ресурсами на ПМП «Принцип», застосування якої забезпечить необхідною інформаційною базою керівництво та власників ПМП «Принцип» для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень стосовно вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами торговельного підприємства.

6. Проведено аналіз показників забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами на протязі 2015-2019 років, результати якого свідчать про позитивну динаміку більшості фінансових коефіцієнтів. Виявлено окремі

проблеми: зростає коефіцієнт фінансування, знижується коефіцієнт оборотності активів, а це створює певні перепони для успішного функціонування підприємства. На основі проведеного аналізу за різними методами оцінки ймовірності банкрутства. Встановлено, що ПМП «Принцип» є фінансово стійким та підприємству не загрожує банкрутство. Виявлено проблеми співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Задля покращення стану управління кредиторською заборгованістю підприємству необхідно посилити функції аналізу, оцінки та контролю за її формуванням. Запропоновано етапи управління кредиторською заборгованістю. Використання методів і етапів управління дозволить сформувати на ПМП «Принцип» оптимальне співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни. 3-тє вид., випр. і доп. К. : Знання-Прес. 2009. 304 с.
2. Аніпко Л.В., Клімович І.М. Проблемні задачі щодо антикризових аналітичних процедур фінансової стійкості підприємств торгівлі. *Економічний простір*. 2020. №161. С. 135-139.
3. Ареф'єв С.О., Нечипорук М.М. Резерви підвищення ефективності використання фінансового потенціалу підприємства. *Матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні»*. 2020. С. 128-134.
4. Балабанов И.Т. Финансовый менеджмент. М.: Финансы и статистика. 1996. 192 с., с. 51
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учеб. курс. К.: Ника-Центр, Эльга. 2001. 528 с
6. Близнюк О.П., Березинська А.П. Іванюта О.М. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Харків:Видавець Іванченко І.С.. 2016. 253с.
7. Близнюк О.П., Горпинченко А.П. Оцінка ефективності управління фінансовим ресурсами на підприємствах роздрібної торгівлі України. *Економіка та управління підприємствами. Проблеми економіки*. 2014. №3. С. 208-219.
8. Бова В.А. Оцінка рівня фінансового потенціалу підприємства / В. А. Бова. *XV Міжнародна науковопрактична конференція «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки»*. К: НТУУ «КПІ». 2016. 148-149 с.
9. Бугас В.В., Коваль А.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «ModernEconomics»*. 2020. №19. С.32-34.

10. Буряковский В. В. Финансы предприятий: Учебное пособие. Дніпропетровськ: Пороги, 2003. 246 с
11. Ващенко Л. О., Сухарев П.М. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення: монографія Донецьк: «Вебер», 2007. 185 с.
12. Власенко В.А., Покрова Р.Р. Эффективная политика управления денежными потоками на торговельном предприятии в условиях рынка. С.133-137. URL: <http://194.44.39.210/bitstream/123456789/9623/1/%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
13. Гайдук І. О. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2005. № 15.3. С. 204–208. URL: http://nvunfu.esy.es/Archive/15_3/204_Gajduk_15_3.pdf.
14. Герасимчук О.В. Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний простір*. 2020. №153. С. 40-45.
15. Глушко А.Д., Філім М.Д. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018/ Випуск 23. с.470-474.
16. Гнатенко Є. П., Волошина В.В. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки*. 2015. № 1. С. 38-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2015_1_9
17. Гнип Н. О. Моделі формування фінансового потенціалу в рамках стратегії зростання підприємства. *Держава та регіони*. 2010. №2. С.63 – 66
18. Дж.В.Сміт, Є.В.Кузнецова, С.К.Курочкін, К.Дж.Уоктерс. Финансовое управление компанией. М. : Фонд "Правовая культура", 1995
19. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf
20. Діденко Т.В. Моделі управління фінансовими ресурсами підприємства. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова економіка як фактор інноваційного розвитку суспільства»*. 2020. С. 59-60.

21. Домбровська С.О., Лапіна І.С. Застосування системного підходу в управлінні фінансовими ресурсами підприємства
22. Дробозина Л.А. Финансы : учебник для вузов. М. ЮНИТИ, 2004. 527 с.,
23. Євтушевська О. О. Порівняльна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств. *Економіка харчової промисловості*. 2017. Т. 9, № 2. С. 68–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2017_9_2_11
24. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2013. № 3. С. 53 – 61.
25. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. К.:Знання, 2000. с. 404.
26. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-VI із змінами від 24.10.2013 № 663-VII; від 2.09.2014 р. № 1669-VII.URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
27. Зубков С.О. Концептуальна модель організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства торгівлі. *Інноваційна економіка*. 2020. №83. С. 59-64.
28. Зятковський І. В. Финансы підприємств/ 2-ге вид К.: Кондор, 2003. 364 с
29. Карданская Н.А. Принятие управленческого решения. Москва: ЮНИТИ. 1999. 407 с
30. Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства. Харків: ВД “Інжек”, 2003. 141 с.,
31. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti>
32. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент.М.: Финансы и статистика, 1999.768 с.,

33. Колчина Н. В. Фінанси підприємств. М.: ЮНИТИ ДАНА, 2006.368с.
34. Кравцов Ю.Г., Галаганов В.О. Історичний розвиток методології дослідження процесу управління механізмом накопичення фінансових ресурсів підприємства. *Specializedandmultidisciplinaryscientificresearches*. 2020. С.57-60.
35. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. – 2013. Вип. 2. С. 140 - 148.
36. Лапа А. Є. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки*. 2013. № 4. С. 289 – 297.,
37. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. К.:КНЕУ,2001.387с.
38. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики . *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. №2. 114–117 с, с.114
39. Лесюк В.В. Управління фінансовими ресурсами підприємств. 2020. *Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії*. С.224-227.
40. Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М., Гринюк Н.А. Фінанси підприємств : підручник. К. : КНТЕУ, 2006. 491 с.,
41. Лопатников Л.И. Экономико-математический словарь. Москва: АБФ, 1996. 704 с
42. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств: джерела формування та ефективність використання. *Зб. наукових праць Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка*. URL:http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_137/27.pdf.
43. Методика розрахунку показників ділової активності. – URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/103-vidnosni-pokaznykydilovoi-aktyvnosti>

44. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку¹ «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 із змінами від 27.06.2013 р. № 627; від 8.02.2014 р. № 48. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n147>.

45. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монограф. К. : КНЕУ, 2005. 240 с.,

46. Опачинський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямів та ефективності їх використання. *Економіст*. 2011. № 8. С. 23–27.

47. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства : монографія. Суми: Видавництво «Довкілля», 2001. 404с.

48. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави: монографія. К.: «НІОС», 2007. 24 с.,

49. Партин Г.О., Заdereцька Р.І., Граціян О.В. Формування *фінансового потенціалу підприємства*. *Ефективна економіка*. 2016. №1. с.

50. Погріщук Г.Б., Руденко В.В. Управління фінансовими ресурсами підприємств в ринкових умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2014. Випуск 5. Частина 4. С.107-110.

51. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник. 5-те вид., перероб. та допов. К. : КНЕУ. 2004.546с

52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість": Наказ Міністерства фінансів України від 8.10.1999 р., № 237, зі змінами та доповненнями. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

53. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. К. : ЦНЛ. 2006. 312 с.,

54. Ромашко О.М., Баріляк В.О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнесінформ*. 2019. №5. С. 180-184.

55. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. Посібник. 4-е вид., випр. і доп. К.: Знання, 2005. 662 с.
56. Сидун В. А. Оптимизация источников формирования финансовых ресурсов предприятий розничной торговли : дис. ... канд. экон. наук : 08.07.05. Харьков, 1998. 216 с.
57. Стельмашук А.М. Методичне забезпечення аналізу і прогнозування показників бухгалтерської фінансової звітності / А.М. Стельмашук. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_2/86.pdf
58. Темнікова Н.В. Інформаційне забезпечення в системі управління фінансовою спроможністю підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. №8(215). С. 196-201.
59. Турчак В.В. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2014. №8 (11). 49-52 с
60. Федосов В. М. Теорія фінансів : підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 576 с.
61. Фінансова звітність приватного малого підприємства «Принцип» за 2015 рік.
62. Фінансова звітність приватного малого підприємства «Принцип» за 2016 рік.
63. Фінансова звітність приватного малого підприємства «Принцип» за 2017 рік.
64. Фінансова звітність приватного малого підприємства «Принцип» за 2018 рік.
65. Фінансова звітність приватного малого підприємства «Принцип» за 2019 рік.
66. Фісун К.А., Ткачук Ю.Г. Процес формування рішень при управлінні фінансовими ресурсами підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. №68. С.288-294.
67. Хміль Ф.І. Менеджмент: Підручник. К.: Вища шк. 1995. 351 с.

68. Хринюк О. С., Бова В.А. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. №11. 1–9 с.
69. Юрій С.І., Кізима Т.О., Злепко Н.П. Фінанси: навч. посіб. Тернопіль : Карт-Бланш, 2002. 357 с

ДОДАТКИ

Порівняння сутності фінансових ресурсів у сучасній економіці.

Автор	Визначення
Л.А. Дробозіна [22, с.34]	фінансові ресурси – це цільові фонди грошових коштів, що в сукупності являють фінансові ресурси країни. Вони характеризують фінансовий стан економіки та водночас є джерелом її розвитку.
А.М. Поддєрьогін [51, с.10]	фінансові ресурси – грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств, до яких належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі. Основними джерелами фінансових ресурсів є власні та залучені кошти підприємства».
О.Р. Романенко [53, с.80]	фінансові ресурси є матеріальним утіленням фінансових відносин на рівні господарських суб'єктів. Під ними слід розуміти акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб».
В.А. Сідун [56, с.16]	фінансові ресурси підприємства – це самостійна економічна категорія, яка являє собою суму грошових коштів та їх еквівалентів (високоліквідних активів), що знаходяться у визначений момент часу в розпорядженні підприємства».
Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк [40, с.194-195]	фінансові ресурси підприємства – це сукупність грошових коштів, сформованих із метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді.
Т.С.Завгородній., Г. ЛВознюк [25, с.256]	фінансові ресурси - сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання .
К. В Павлюк [48, с.7],	фінансові ресурси підприємства – грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб
В.В Буряковський [10, с.135]	фінансові ресурси підприємства – грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту, національного доходу і використовуються для здійснення поставлених цілей підприємства
І.В Зятковський [28, с.17]	фінансові ресурси підприємства – сума грошових резервів і надходжень цільового призначення, якими розпоряджається підприємство на правах власності, повного господарського відання і оперативного управління та використовує на статутні потреби
В.М Опарін [45, с.133]	фінансові ресурси підприємства – сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства
Н.В Колчина[33, с.12]	фінансові ресурси підприємства - сукупність власних грошових доходів і надходжень із зовні (залучені і позикові кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва
С.І Юрій [69, с.28]	фінансові ресурси підприємства - грошові фонди, що створюються в процесі розподілу та використання ВВП за певний проміжок часу
О.Р Романенко [53, с.80].	фінансові ресурси підприємства - акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб

Примітка. Сформовано автором.

Основні компоненти механізму управління фінансовими ресурсами
торгівельного підприємства

Параметр	Характеристика
Об'єкт	фінансові потоки підприємства
Суб'єкти	фінансова служба підприємства або його керівник (що характерно для суб'єктів малого підприємництва)
Мета	забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його діяльності, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства
Завдання	Конкретизація у просторі і часі змісту цілей управління фінансовими ресурсами підприємства: залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах; визначення оптимальної структури фінансових ресурсів; визначення методів раціонального використання фінансових ресурсів підприємства з метою отримання найкращих фінансових результатів
Принципи	<ul style="list-style-type: none"> – безперервності (здійснення управління фінансовими ресурсами постійно, з розрахунком на перспективу); – ієрархії прийняття рішень (здійснюється на стратегічному, тактичному і оперативному рівні); – економічності (досягнення поставлених цілей за найменших затрат і ризику); – оптимальності джерел (вибір оптимального співвідношення джерел формування фінансових ресурсів); – комплексності (управління фінансовими ресурсами як підсистема загального управління підприємством); – фаховості (керівництво мають здійснювати лише спеціально підготовлені фахівці) тощо
Функції	<ul style="list-style-type: none"> – збільшення та прискорення формування вхідних грошових потоків підприємства; – оптимізація формування вихідних грошових потоків підприємства в часі; – прогнозування та планування резерву ліквідності; – зменшення фінансових ризиків
Інструментарій	<p>Фінансові методи управління: планування, прогнозування, кредитування, оподаткування, страхування.</p> <p>Фінансові важелі: прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендну плату, процентні ставки за позиками, депозитами, облігаціями, пайові внески, внески до статутного капіталу, портфельні інвестиції, дивіденди.</p>

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [60, с.210], [54, с.180].

Аналіз основних техніко-економічних показників ПМП «Принцип» за
2015-2019 рр.

Показник и	Роки									
	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення				
						2016- 2015	2017- 2016	2018- 2017	2019- 2018	2019- 2015
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг. тис. грн	1192 25	1297 60	1556 17	1873 69	2105 56	10535	25857	31752	23187	91331
Середньоспискова чисельність осіб	200	204	205	192	180	4	1	-13	-12	-20
Середньорічний виробіток. тис. грн	596, 12	636,0 7	759,1 0	975,8 8	1169, 75	39,95	123,03	216,78	193,87	573,63
Чистий прибуток (збиток) всього тис.грн	6389	8823	8902	1017 5	1192 6	2434	79	1273	1751	5537
Собівартість реалізованої продукції. тис.грн	9754 3	1067 20	1285 15	1563 48	1761 64	9177	21795	27833	19816	78621
Витрати на 1 грн. товарної продукції. грн	0,81	0,82	0,83	0,83	0,83	0,01	0,01	0	0	0
Рентабельність продукції, робіт, послуг. %	22,2	21,5 9	21,0 8	19,84	-	-0,61	-0,51	-1,24	-	-

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел:[62], [62], [63], [64], [65].

Вертикальний аналіз активів ПМП «Принцип» за 2015-2019 рр., тис. грн.

Показники	2015		2016		2017		2018		2019		Зміна питомої ваги з 2019 до 2015
	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	
Актив											
<i>I. Необоротні і активи</i>											
Основні засоби	2020	16	1694	9	2111	5	1878	4	1887	4	-12
первісна вартість	5603	44	5 079	27	5809	16	5966	14	6094	14	-30
знос	3583	28	3385	18	3698	11	4088	10	4206	10	-18
Усього за розділом I	2020	16	1694	9	2111	5	1904	4	1887	4	-12
<i>II. Оборотні Активи</i>											
Запаси	4939	38	5838	31	6578	25	9301	25	10607	24	-14
Виробничі запаси	6	0	179	1	62	1	216	2	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9	0	62	0	51	0	170	6	2606	6	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	188	1	-	-	143	1	46	0	167	0	-1
Інша поточна дебіторська заборгованість	354	3	570	3	596	2	621	2	1007	2	-1
Гроші та їх еквіваленти	5267	41	10533	56	16683	64	24565	67	27291	62	21
Готівка	614	5	858	5	1450	6	2470	7	-	-	-
Рахунки в банках	4653	36	9695	52	15233	58	22095	60	-	-	-
Усього за розділом II.	10765	84	17034	91	24053	95	34728	96	41 685	96	12
Баланс	12785	100	18728	100	26164	100	36632	100	43572	100	-

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Горизонтальний аналіз активів ПМП «Принцип» за 2015-2019 рр., тис. грн.

Показники	Роки					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення,%
	2015	2016	2017	2018	2019		
						з 2019 до 2015	з 2019 до 2015
Актив							
<i>I. Необоротні активи</i>							
Основні засоби	2020	1694	2111	1878	1887	-133	-6
первісна вартість	5603	5 079	5809	5966	6094	491	8
знос	3583	3385	3698	4088	4206	623	17
Усього за розділом I	2020	1694	2111	1904	1887	-133	-6
<i>II. Оборотні Активи</i>							
Запаси	4939	5838	6578	9301	10607	5668	114
Виробничі запаси	6	179	62	216	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9	62	51	170	2606	2597	28855
Інша поточна дебіторська заборгованість	354	570	596	621	1007	653	184
Гроші та їх еквіваленти	5267	10553	16683	24565	27 291	22024	418
Готівка	614	858	1450	2470	-	-	-
Рахунки в банках	4653	9695	15233	22095	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	8	11	-	15	5	-3	87
Усього за розділом II	10765	17034	24053	34728	41 685	3092	287
Баланс	12785	18728	26164	36632	43572	30787	240

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Вертикальний аналіз пасивів ПМП «Принцип» за 2015-2019 рр., тис. грн.

Показники	Роки										Зміна питомої ваги
	2015		2016		2017		2018		2019		
	Сума,	Питома вага, %	Сума,	Питома вага, %	Сума,	Питома вага, %	Сума	Питома вага, %	Сума	Питом а вага, %	З 2019 до 2015
Пасив											
<i>I. Власний капітал</i>											
Нерозподілений прибуток	4224	33	8699	46	15117	58	21387	58	27144	62	29
Усього за розділом I	4224	33	8699	46	15117	58	21387	58	27144	62	29
<i>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</i>											
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	8082	63	8545	46	10220	39	13644	38	13990	33	-30
розрахунками з бюджетом	39	0	1134	6	575	2	1222	3	1680	4	4
розрахунками зі страхування	109	1	122	1	33	0	23	0	-	-	
розрахунками з оплати праці	331	3	228	1	209	1	354	1	323	1	-2
Усього за розділом III.	8561	67	10029	54	11047	42	15245	42	16428	38	-29
Баланс	12785	100	18728	100	26164	100	36632	100	43572	100	-

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Горизонтальний аналіз пасивів ПМП «Принцип» за 2015-2019 рр., тис. грн.

Показники	Роки					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
	2015	2016	2017	2018	2019		
						з 2019 до 2015	з 2019 до 2015
Пасив							
<i>I. Власний капітал</i>							
Нерозподілений прибуток	4224	8699	1511 7	21387	27144	22920	542
Усього за розділом I	4224	8699	1511 7	21387	27144	22920	542
<i>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</i>							
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	8082	8545	1022 0	13644	13990	5908	73
розрахунками з бюджетом	39	1134	575	1222	1680	1641	4207
розрахунками зі страхування	109	122	33	23	-	-	-
розрахунками з оплати праці	331	228	209	354	323	-8	-2
Усього за розділом III.	8561	10029	1104 7	15245	16428	7867	91
Баланс	12785	18728	2616 4	36632	43572	30787	240

*Примітка. Розраховано автором на основі джерел: [62], [62], [63], [64], [65].

Виконала студентка магістратури
за спеціальністю 072 Фінанси,
банківська справа та страхування
«___» січня 2020 р.

Підпис

А.П. Грицькова
Ініціали, прізвище

Науковий керівник
Завідувач кафедри
д.е.н, професор
«___»січня 2020 р.

Підпис

В.П. Синчак
Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
«___»січня 2020 р.

Підпис

В. П. Синчак
Ініціали, прізвище